

ՅԵ. ԳՐԻԳՈՐՈՎԻԶ

331.6

9-95

ՀԱՅ. ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ՅԵՎ

ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

331.6

26 MAR 2013

9-95

ur

ՅԵ. ԳՐԻԳՈՐՈՎԻՉ

ՀԱՅ, ԱՇԽԱՏԱՆՔ
ՅԵՎ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1008
35068

Թարգմ. ԶԱՎԱԽՅՈՒՆ

Պետերատի տպարան
Դիպլիտ 6960 (բ)
Պատվեր 5630
Հրատ. 1899
Ցիքաժ 3000

«Հատկատալի ու վարձու աշխատանքի հա-
կատարյունների վրա հիմնված բոլոր հար-
ցերի միակ լուծումը գտնվում է պրոլե-
տարական հեղափոխության մեջ»:
(Ֆ. ԵՆԳԵԼՍ V.1 հատ. 111 յեր.)

Կատարատալիտական բոլոր յերկրներում, տեխնի-
կայես ամենագարգացած Հ. Ա. Միացյալ Նահանգնե-
րից սկսած մինչև Կիսավայրենի գաղութները, գործա-
դուրկների սովալլուկ մասսաները դուրս են գալիս փո-
ղոց ու ամեն ընդունեցող, վորոնցով միայն խոսում են
այդ յերկրների աշխատավորները, բարձրակոչ պահան-
ջում են՝ «հաց և աշխատանք»: Գործադուրկների այդ
պահանջներն որ-սովուր կրկնվում են ավելի հաճախ ու
սպառնալից: Ամեն որ գործադուրկների թիվն ավելա-
նում է տասնյակ հազարներով: Սովյալների, «ավելորդ
սպառողների» այդ բանակն որ-սովուր աճում է:

Փոռող կատարատալիտական տարածքում և խորը
տնտեսական ճգնաժամ, վոր համախել է բոլոր կապի-
տալիստական յերկրներն ու արդյունաբերության բոլոր
ճյուղերն անխտիր և որ-սովուր ավելի լայն ծավալ է
ստանում ու խորանում է: Իբրև ճգնաժամի հետևանք՝
գործադուրկությունը—կատարատալիտական այդ մշտական ու-
ղեկիցը, —արդեն անցել է իր սովորական չափերը, ինչ-
պես և այն չափերը, վորոնց հասել էր նա կատարատալի-
տական ռացիոնալիզացիայի հետևանքով:

Գործադուրկությունը դարձել է նաև բուրժուական
դարձամենաների ընտրության հիմնական ճեխերից:

Յեկը: Ինքը դա վկայում է իր մասին: Գործադուրկների միլիոնավոր մասսաները, վոր դուրս են գալիս կապիտալիստական խոշոր քաղաքների փողոցները, աղաղակում են իրենց կարիքի մասին ու պահանջում են իրենց իրավունքն աշխատանքի վերաբերմամբ: Մասսաների մարտական արամադրությունն արտահայտվում է և նրանով, վոր նրանք պաշտպանում են իրենց իրավունքը փողոցում, վոր նրանք ցույցի յեն դուրս գալիս, չնայելով վոտակիանական տերրորին:

Վերջին տարին ցույց տվեց բանվորական մասսաներին, վոր այստրվան աշխատողը, վաղը գործադուրկ է լինելու, վոր գործադրկությունն արդեն ձեռնամուխ է յեղել գրեթե բոլոր բանվորական ընտանիքներին ու հանդիսանում է իբրև մի հարց, վոր կենդանի կերպով չոչափում է ամբողջ բանվոր դասակարգին: Ոգտվելով գործադուրկների հակայական բանակի առկայությամբ, կապիտալիստները պնում են ամբողջ դասակարգի դրությունն ավելի ու ավելի վատթարացնելու ուղիով՝ իջնցնելով աշխատավարձը, յերկարացնելով բանվորական ուրը, բարձրացնելով հարկերը, ուժեղացնելով բանվոր դասակարգի չահադործումը: Բանվորները գործնականապես համոզվում են, վոր բոլոր ունիորմիսաներն ու սոցիալ-ֆաշիստներն ակտիվ կերպով աջակցում են կապիտալիստներին ավելի ու ավելի մեծ ոգուտներ մղելու, ամեն կերպ վատթարացնելու բանվոր դասակարգի դրությունը: Պրոլետարական լայն մասսաներն իրենց աչքով տեսնում են, վոր գործադրկությունն հատուկ է արտադրության կապիտալիստական սխտեմին, մինչդեռ գոյություն ունի արտադրության մի ուրիշ, սոցիալիստական սխտեմ, վորի շնորհիվ գործադրկությանը միանգամայն վերաբեր է

և նրա առաջնությունը ընդհանրապես հարկը և պայքարում նոր, լրացուցիչ բանուժի: Բանվորական լայն մասսաներն սկսում են ավելի քան յերբեք շոշափելի կերպով զգալ կոմկուսակցության ու հեղափոխական արձմիռությունների ղեկավարության տակ համախմբվելու անհրաժեշտությունը, քանի վոր բանվոր դասակարգը միմիայն կադմակերպված ու հեղափոխական դասակարգային կադմակերպությունների ղեկավարությամբ է, վոր կարող է կռվել իր դասակարգային թշնամու դեմ ու հաղթել նրան:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՄՇՏԱԿԱՆ ՈՒՂԵԿԻՑՆ Ե

Արտադրության կապիտալիստական յեղանակ ունեցող յերկրներում գործադրկությունը յեղել է, կա ու միշտ ել կլինի: Գործադրկությունը կապիտալիզմի մշտական ուղեկիցն է: «Կապիտալիստական արտադրության համար բնավ բավական չի աղատ բանվորական ուժի այն քանակը, վոր մատակարարում է բնակչության բնական անը: Իր աղատ դարգացման համար նա կարիք է դրում արդյունաբերության արահեստի բանակի, անկախ այդ բնական սահմաններից»: Այդ պահեստի բանակը, վորի մասին ասում է Կարլ Մարքսը, կազմում են հենց այն գործադուրկները, վոր դուրս յորոնիկակալ գործադրկությունը հետպատերազմյան կապիտալիզմի համար դարձավ առանձնապես նկատելի մի յերևույթ:

Հետպատերազմյան կապիտալիզմի յերկրորդ շրջանում գործադրկությանը մի ծանց ցեռ կք քանվոր

դասակարգի համար, անկողն հետադարձագծյալն կատարելից մի յերրորդ շրջանի սկզբից դործադրելությունը դառնում է բանալոր դասակարգի կարևորագույն խնդիրներից մեկը: Կապիտալիստական ռադիոնալացման կերպով, արդյունաբերության վերասարքավորումը, արտադրության ավելի կատարելագործված յիշանակների մտցնելը, աշխատանքի լարվածության (ինտենսիվության) ուժեղացումն առաջացնում են ավելցուկ բանվորական ուժի արտադանումն արտադրությունից: Գործադուրկների մշտական բանակին վերջին տարիներս ավելացավ գործադուրկների մի անագին նոր քանակ, վոր կապիտալիստական ռադիոնալացման գոհն է հանդիսանում: Այսպիսով կապիտալիստական ռադիոնալացման ժամանակ ավելացած գործադուրկների սահմանի բանակը դարձավ մի «ավելորդ» բանակ, վորն այլևս չէր կլանվում արտադրության մեջ, հույս անդամ չունենալով վերադառնալ այնտեղ նույնիսկ արդյունաբերության վերելքի դեպքում:

Կապիտալիստական ռադիոնալացման հետագա կիրառումն առաջացնում է ավելի ու ավելի մեծ չափերով մարդու արտադանումն արտադրությունից ու նրա փոխարինումը մեքենաներով, կամ վորակյալ բանվորական ուժի փոխարինումն ավելի անվորակ կամ ավելի թույլ ու միաժամանակ ավելի եժան կանացի ու անչափահասների աշխատանքով:

Նոր ծավալվող արտադրությունները կարող են լինել կլանել այդ ավելորդ բանակի միայն մի անշան մասը:

Համաշխարհային տնտեսական կրիզիսի սկզբին, այսինքն 1929 թվի վերջերին, դոյություն ունեցող գործադրելությունը, վոր տարածվում էր կապիտալիստա-

կան հիմնական յերկրներում, հանդիսանում էր կապիտալիստական ռադիոնալացման գործադրելություն: Համաշխարհային տնտեսական կրիզիսի տարածման հետ կապիտալիստական յերկրներում, գործադրելությունն սկսեց ավելի ու ավելի աճել: Այս գործադրելությունն արդեն հանդիսանում էր վորչ միայն հետևանք կապիտալիստական ռադիոնալացման, վորը կապիտալիստներն ուժեղ կերպով շարունակում են ին անցկացնել և տնտեսական կրիզիսի ժամանակ, այլ ավելի ու ավելի դառնում էր համաշխարհային տնտեսական կրիզիսի հետևանք:

Գրանի համաշխարհային տնտեսական կրիզիսը տարածվում է կապիտալիստական հիմնական յերկրներում, ինչպես և դադուլթներում ու կիսադադուլթներում, նրա հետ միասին աճում է և գործադրելությունը, ընդ վորում ավելանում է և նրա զարգացման տեմպը:

Ժամանակակից տնտեսական կրիզիսն առաջ է յեկել ապրանքների գերարտադրության հետևանքով: Կապիտալիստների ցանկությունը՝ վաճառել իրենց ապրանքները, հարկադրում է նրանց եժանացնել այդ ապրանքների գները, իրենց մրցակիցների հետ պայքարելու համար:

Այս կամ այն յերկրում ազդեցություն ձեռք բերելու համար մղվող պայքարը համաշխարհային կրիզիսի ժամանակ, ստիպում է կապիտալիստներին իրենց ապրանքն արտահանել ու վաճառել շնչին գներով: Սրա հետ միաժամանակ, վորպեսզի ծածկեն եժան եքսպորտի շնորհիվ իրենց կրած վնասները, կապիտալիստները քարճրացնում են ապրանքների գները ներքին շուկայում: Դաճածության անհրաժեշտ առաջնակարգ նյու-

թերի թանգապումն ամենից առաջ ազդում է բանվոր-
ների գրպանի վրա, վորոնք պիտի վճարեն այժմ այդ
բարձր գները սննդամթերքների համար: Այդ հանգա-
մանը վատացնում է բանվոր դասակարգի գրությունն
ու բնականորեն առաջացնում բանվորներին դժգոհու-
թյունը: Պայքարը շուկայի ու ազդեցության շրջանների
համար կապիտալիստներին հարկադրում է անցնել
պատերազմական գինավորումը, ուժեղացնում է պատե-
րազմի վտանգն ընդհանրապես, իսկ մասնավորապես
ԽՍՀ Միության դեմ, — մի շուկա, վորը կարգավոր-
վում է արտաքին առևտրի մենավաճառով:

Համաշխարհային տնտեսական կրիզիսն ալեկի էս-
թրվում է շնորհիվ այն հանգամանքի, վոր նրան ղուդա-
ղիվում է համաշխարհային ագրարային ճգնաժամը,
այսինքն գյուղատնտեսության ճգնաժամը, վոր առա-
ջացել է նույնպես ապրանքների, առանձնապես հացի
գերարտադրման հետևանքով: Այդ ագրարային կրի-
զիսն ամենից առաջ անդրադառնում է գյուղացիական
տնտեսության վրա, վորը չի կարողանում դիմանալ
կապիտալիստական խոշոր ձեռնարկությունների մըրց-
մանը, ձեռնարկություններ, վոր գինված են մի շարք
նոր գյուղատնտեսական տեխնիկական մեքենաներով:
Այդ գյուղացիությունը, և առաջին հերթին նրա ամե-
նաչքավոր մասը, վոր հողամշակություն է անում մեծ
մասամբ վարձկալությամբ, քայքայվում է գյուղա-
տնտեսության գերարտադրության հետևանքով: Այս-
պիսով համաշխարհային ագրարային կրիզիսը միլիո-
նավոր գյուղացիների, իրենց ընտանիքներով, մատնում
է աղքատության ու սովի: Շատ գյուղացիներ, գյուղը
թողնելով, պրոլետարանում են, գնում են քաղաք աշ-

խատանք վորոնեկող, դալայն այնտեղ նրանք հանդի-
պում են հարյուր հազարավոր ու միլիոնավոր գործա-
զուրկ պրոլետարներին:

Ներկա ճգնաժամը հանդիսանում է միջին այժմ
դեռ չտեսնված համաշխարհային տնտեսական ճգնա-
ժամ: Բացի իր համատարածությունից, ընդարձակու-
թյունից ու խորությունից, այս կրիզիսը տարբերվում
է նախկին բոլոր կրիզիսներից նաև նրանով, վոր նա
տեղի ունի կապիտալիստական սխտեմի տնտեսության
ընդհանուր կրիզիսի պայմաններում, այդ առանձնա-
պես սլարդ ակներև է դառնում, յերբ համադրում ենք
այն մի այլ տնտեսական ու պետական՝ սոցիալիստա-
կան սխտեմի հետ, վորը գոյություն ունի ԽՍՀ
Միության մեջ:

ԽՍՀՄ-ում չկա տնտեսական ճգնաժամ, — վո՛չ ար-
դյունաբերական, վո՛չ էլ ագրարային: ԽՍՀՄ-ում
չկա արտադրության անարխիական յեղանակ,
վոր գոյություն ունի տնտեսության կապիտալիստական
սխտեմում: ԽՍՀՄ-ում չկա գերարտադրություն,
ԽՍՀՄ-ում չկա գործիքների ու արտադրության մի-
ջոցների մասնավոր սեփականություն: ԽՍՀՄ-ում
չկա հողի մասնավոր սեփականություն: ԽՍՀՄ-ում
չկա մըրցություն ու պայքար շուկայի համար:
ԽՍՀՄ-ում գործիքներն ու արտադրության միջոց-
ները գտնվում են պրոլետարական պետության ձեռին:
Ամբողջ տնտեսությունը քարվում է ոլանի հիման
վրա: ԽՍՀՄ-ում վո՛չ միայն չեն փակվում գոյու-
թյուն ունեցող գործարաններն ու Փաբրիկաներն ու
գուրս նետվում բանվորները, այլ ԽՍՀՄ-ն ինդուս-
տրացվում է — կառուցում են հեկայական կոմբինատներ,

գործարաններ, ֆարրիկաներ, ելեկտրոկայաններ և այլն, ուր հավաքում են նոր ու նոր բանվորներ: Այդպիսով հողի վրա աճում են գյուղատնտեսական խոշոր ձեռնարկներ՝ խորհանտեսություններ ու կոոպերատիվություններ: Չքաղվոր ու միջակ գյուղացիությունը կամավոր կերպով մտնում է կոոպերատիվություններ, ուր անհամեմատ բարելավվում է նրանց դրությունը: ԽՍՀՄ-ում վերացրել են գործնադրությունը, ԽՍՀՄ-ում որևէ ուր բարելավվում է բանվոր դասակարգի դրությունը: Այդ յերկու սխառմաների միջանի հիմնական մոմենտների թուղիկ համագործությունն անդամ ցույց է տալիս բանվոր դասակարգին ծնվող սոցիալիստականի առաջիկությունները մեռնող կապիտալիստականից:

Բուրժուական ու սոցիալ-ֆաշիստական թերթերն ամեն կերպ նշաններ են վորոնում հայտարարելու, թե տնտեսական կրիդիսն արդեն վերջանում է, թե նորից կսկսվեն կապիտալիստական դրախտի բարորությունները: Առանձնապես մեծ ջանքով նրանք զբաղվում էյին այդ խնդրով 1931 թվի նախորյակին, յերբ հանում եյին անցած տարվա հանրագումարներն ու նախանշում, թե ի՞նչ կարելի յե սպասել 1931 թվականից: Սակայն իրենց համար միջթարական շատ քիչ բան գտան նրանք այդ հանրագումարների մեջ: Նրանք գրեթե բոլորը հարկադրված էյին խոստովանել տնտեսական խորը կրիդիսի առկայությունը, վորից եյապես յելք էէյին ճարում նրանք: Իհարկե, այդ բոլոր դատողությունները համեմվում էյին հույսերով ու հավատով, թե տնտեսական կրիդիսը կվերջանա ու նորից կգա «բարորությունը»:

Առնդոնի «Թայմզը» գրում եր.

«Դիվար թե ճարվի մեկը, վոր բախտահանությամբ դիտի 1930 թվականը: Ամենքն ընդունել են արդեն, վոր այդ տարին գեպրեհսիայի մի չբրջան եր, վոր բռնել եր ամբողջ աշխարհը և հույս էի տալիս վո՛չ մի քեթեուքյան»:

Գերմանական «Ֆրանկֆուրտեր Ցայտունգը» գրում եր.

«1930 թվականի հանրագումարի մեջ յերեման են գալիս բաղմաթիվ հարցական նշաններ և իբրե յեգրակացություն մի մե՛ծ հարցական նշան, թե հնարավո՞ր է արդյոք, վոր յերբեք, լավ թե վատ, դարձյալ գոյություն ունենա խաղաղությունը»:

«Բեքլիներ Բերգեցայտունգը».

«Աղքատությունը հսկայական չափեր է ընդունել, գերմանական ժողովրդին հուշտում է ատելությունը, կոմունիզմը Բեքլինում ցույցի յե դուրս բերում իր կողմնակիցներին: Մի՞թե դրանից էի յերևում, վոր մեզ մոտ խաղաղություն համար այլևս տեղ էի մնացել»:

Անգլիական «Դեյլի Մեյլ»-ը մատնանշում է, վոր

«Կրիդիսից յելք կարելի յե գտնել միմիայն ատելոծելով կայուն իշխանություն մի ուժեղ մարդու գլխավորությամբ»:

Այս լրագրի բնորոշման մեջ պարզ հնչում են ֆաշիստական տենդենցներ:

Նույնչափ հոռետես է հնչում անգլիական հայտնի Եկոնոմիստ (տնտեսագետ) Կեյնսի խոստովանությունը «Վիրտաֆտդինոտ» թերթում, վորտեղ նա գրում է.

«Մենք ապրում ենք նորագույն պատմության տնտեսական գերագույն կատաստրոֆի նշաններէ տակ»:

Միաժամանակ Եղում ե նա, վրե կրկին ընդունել է արդեն լայն չափեր, վորպիսին չեւ սպասում վո՛չ վաղ բուրժուական լազերից:

Գերմանական հայտնի եկոնոմիստ—պրոֆեսոր Եմիլ Լեդերբերը իր հրապարակած «Յեւը կրկին» գեկուցման մեջ հայտնում ե, վոր կապիտալիզմը սնանկացել ե, և միակ յեւրը կրկինից հանդիսանում ե պլանային տնտեսությունը:

Բուրժուական լրագրերի ու գիտնականների կրիդիսից յեւր գտնելու համառ վորոնումները վո՛չ մի հետեւանքի չհանգան, համաշխարհային կրկինից վո՛չ մի յեւր չգտան, թացի արշավից դարձյալ բանւոր դասակարգի դուրժյան վրա:

35 ՄԻԼԻՈՆ

Համաշխարհային տնտեսական կրկինին զուգակցում ե դործադրկության կատաստրոֆիկ աճը բոլոր կապիտալիստական յերկրներում, դադութներում ու կիսադադութներում, ընդվորում չկա վո՛չ մի հնարավորություն ճիշտ կերպով ասելու, թե ի՞նչ չափերի յե հասնում իսկապես այդ դործադրկությունը:

Յերկրներից մեծ մասում յիթե կա յեւ դործադրկների վիճակագրություն, չափազանց թերի ու անճիշտ ե այն և միշտ նկատի յե ստնված նվազեցնել դործադրկների թիվը: Աշխատանքի բորսաները կամ աշխատանքի բաժանմունքները սովորաբար ցուցադրում են ապահովագրված դործադրկներին միայն, վորոնք նպաստ են ստանում: Այդպիսի վիճակագրությունը հարկավ չի ընդգրկում բոլոր դործադրկներին: Միջանկ տեղերում եւ արհմիություններն են ցու-

ցակադրում դործադրկներին, թայց միայն իրենց արհմիության անդամներին, իսկ շատ յերկրներում եւ, ինչպես որինակ, Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում, դործադրկների ցուցակադրում բոլորովին չկա: Սակայն, մինչև իսկ յեղած այդ պաշտոնական տվյալների համաձայն (գերմանական Կոնյուկտուրային ինստիտուտի), վորոնք միշտ նվազեցնում են դործադրկների իրական թիվը, այնուամենայնիվ նրանց քանակը 1930 թվի յերրորդ կվարտալի վերջերին հաշվվում եր 15-18 միլիոն մարդ: Այդ տվյալներն, իհարկե, չեն արտացոլում համաշխարհային աճող զործադրկությունը, ըստ վորում հիմնավորված են սոսկ պաշտոնական տեղեկանքների վրա և դործադրկների ահագին միլիոնավոր մասնաներ, վորոնք չեն ապահովագրված, չեն կադմակերպված, վորոնք դործադրկության համար չեն ստանում նպաստ, կամ արդեն կորցրել են նպաստ ստանալու իրավունքները, չեն մտնում այդ թվի մեջ:

Կատարելապես դործադրկների թիվը 50 յերկրներում 1931 թվի հունվարին պետք ե հաշվել 35 միլիոն մարդ:

Ըստ յերկրների այդ թիվը բաժանվում ե հետևյալ կերպով.

Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում	10 000.000 *)
Գերմանիայում	5.300.000
Անգլիայում	3 500. 00
Լատինակ. Ամերիկայում (19 յերկիր)	4.000 000
Իտալիայում	1.800.000
Յապոնիայում	2.000.000
Լեհաստանում	1.100.000
Ավստրիայում	550.000

*) 1931 թ. մարտի տվյալներով 13,000.000.

Վենդիկություն	860.000
Չեխ-Սլոլակիություն	750.000
Ռումինիություն	400.000
Յուգոսլավիություն	350.000
Բուլղարիություն	200.000
Հունաստանում	150.000
Բելգիայում	150.000
Իսպանիայում	500.000
Փորթուգալիայում	3.0.000
Շվեյցարիայում	300.000
Դանիայում	
Նորվեգիայում	150.000
Հոլանդիայում	
Ֆինլանդիայում	100.000
Լատվիայում	40.000
Եստոնիայում	27.000
Լիտվայում	18.000
Ֆրանսիայում	500.000
Ավստրիայում	500.000
Նոր-Չեխանդիայում	60.000
Կանադայում	400.000
Հնդկա-Չինում	100.0000
Կորեայում	100.0000
Մեքսիկայում	800.0000

Ընդամենը 34.845.000

Սրա մեջ չեն մտնում մնացած 22 յերկրները, ինչպես Հնդկաստանը, Չինաստանը, Ինդոնեզիան ու մյուս գաղութները, ուր գործադուրկ բանվորներն ու գյուղացիներն ամբողջ ընտանիքներով թափառում են յերկրի մի մասից մյուսը, վորտեղ նրանց հաշվեն անհնարին է։ Յեթե 50 միլիոն հաշվենք համաշխարհային գործադուրկների ընդհանուր թիվը, չափադանցված չի լինի բնավ։ Դա նշանակում է, վոր ընտանիքները հետ

հաշված ամբողջ աշխարհում 150 միլիոն մարդ տար յեն մատնված։

Յեթե մենք գործադուրկների թիվը հունվարին վերցնում ենք 35 միլիոն մարդ, ապա պետք է հիշել, վոր համաշխարհային կրիզիսի հետագա ամսան հետ այդ թիվն որ-ավուր ավելանում է... Սմեն մի որը հազարավոր նոր գործադուրկներ է դուրս նետում փողոց։ «Ավելորդ բերանների այդ անաղին սովյալ բանակը հույս ել չունի մոտ ժամանակներում գործ գտնելու։

Պաշտոնական տվյալների համաձայն Անգլիայում գործադուրկներ կային.

1929 թ հոկտեմբերին	1.254	հազար
1930 » հունվարին	1.520	»
» » ապրիլին	1.752	»
» » հուլիսին	2.072	»
» » հոկտեմբերին	2.246	» *

Մենք տեսնում ենք, վոր 1929 թվի սեպտեմբերից մինչև դեկտեմբեր (ներառյալ) գործադուրկների թիվն ավելացել է 141000 մարդով, 1930 թվի հունվարից մինչև մարտ— 266000 մարդով, նույն թվի ապրիլից մինչև ոգոստոս արդեն—354 հազարով և ոգոստոսից մինչև հոկտեմբեր, այսինքն յերկու ամսվա մեջ միայն գործադուրկությունն ավելացել է 140 հազար մարդով։ Գործադուրկության ամսան թափն արագ կերպով բարձրանում է։

Ավստրիայում 1930 թվի դեկտեմբեր ամսվա ընթացքում գործադուրկների թիվն ամեն որ ավելանում էր 3000 մարդով։ Նույն յերեվույթը նկատելի յե և կապիտալիստական մյուս յերկրներում։

* 1931 թ. փետրվարին—2.797.000:

Գործադուրկների աղբյուրի արագ աճն արագ էր-
պով ել լցնում է բոլոր յերկրների գործադուրկների
բաշխմանդամ բանակը և աշխատավոր բնակչության
լայն խավերին և գլխավորապես նրա պրոլետարական
մասին մատնում լիակատար սովի ու աղքատության:

Բացի այդ լիակատար գործադուրկներից, կա և
որ-սովոր կատաղի թափով աճող մասնակի գործա-
դուրկների ահագին բանակ: Այդ մասնակի գործա-
դուրկների քանակը մոտավոր էրպով անդամ դժվար և
վորոշելը:

Մասնակի գործադուրկությունը ներկայիս հանդիսա-
նում է համատարած յերեկույթ ինչպես Գերմանիայի,
Անգլիայի, Ֆրանսիայի, այնպես էլ Ամերիկայի, Լատի-
նական Ամերիկայի, Հնդկա-Չինի, Չեսոսլովակիայի,
Բալկանյան յերկրների համար և այլն: Կապիտալիստ-
ների մեթոդն ամեն տեղ նույնն է. փոխանակ ձեռնար-
կությունը բոլորովին փակելու, նրանք աշխատում են
վերածել այն կրճատված բանվորական ժամերով աշ-
խատող ձեռնարկության, ամեն ճիշդ թափելով այդ
կրճատ ժամանակամիջոցով ևլ նույն ողուտներն ստա-
նալ, ինչ ստանում էին առաջ: Տարակույս չկա, վոր
չարաթվա մեջ մի քանի որ փակելով ձեռնարկությու-
նը, կապիտալիստները վատթարացնում են բանվորի
դրությունը, հնարավորություն ունենալով հարկադրե-
լու նրանց այն որերին, յերբ բաց է ձեռնարկությունը,
աշխատել հավելյալ բանվորական ժամեր, միաժամա-
նակ հնարավորություն չտալով բանվորին վատտակել
այնքան, վորքան անհրաժեշտ է նրան իր դրությունը
պահպանելու համար:

Այս առթիվ կարլ Մարքսը գրել է.

«Կրկնակի, վորոնց ժամանակ արտադրու-
թյունն բնդհատվում է և աշխատանքը տաժվում
է «վոր լրիվ ժամերով», այլ չարաթվա մեջ մի-
քանի որ միայն, իհարկե, վորչնով չեն փոխում
բանվորական որը յերկարացնելու ձգտումը:
Վորքան չատ կրճատվեն գործերը, այնքան չատ
պիտի լինի յուրաքանչյուր գործից ստացվող
արդյունքը: Վորքան կարճ ժամանակով կա ո-
ղանա չարունակվել աշխատանքը, այնքան տեա-
կան պիտի լինի հավելյալ բանվորական ժամա-
նակը»:

Մասնակի գործադուրկության ժամանակ բանվոր
դասակարգի դրության վերաբերմամբ կարլ Մարքսն
ասում է.

«Կապիտալիստն այժմ կարող է բանվորի վրին
դնել վորոշ քանակությամբ հավելյալ աշխա-
տանք, առանց բանվորական ժամանակը հասցնե-
լու այն մակարդակին, վոր անհրաժեշտ է բան-
վորի գոյությունը պահպանելու համար»:

Այսպիսով կատարելապես գործադուրկների հիսուն
միլիոնանոց բանակի գոյության հետ միասին ամեն-
ուրեք տարածված է «մասնակի» գործադուրկությունը,
վորն ավելի ևս վատթարացնում է բանվոր դասակարգի
դրությունը, իջեցնում է նրա կենսական մակարդակը:

ԱՂԲԱՏՈՒԹՅՈՒՆ ՅԵՎ ՍՈՎ

Կարիքը գործադուրկների մեջ չափազանց մեծ է:
Հենց միայն այն հանդամանքը, վոր 77 յերկրներից
Ծում միայն գոյություն ունի գործադուրկների պար-
տադիր ապահովագրում, ինքնին բավական պարզ ցու-

ցանիչ և գործադուրկների գրության, գործադուրկների, վոր աշխատանքը կորցնելուց հետո թողնվում են իրենց բախտին... Սովից մեռնել կամ դուրս գալ վոր գործություն խնդրելու— ահա թե ինչպիսի ընտրություն է դնում գործադուրկը:

Բացի այս, գործադուրկն իր անգործության միջոցին պարտավոր է լրիվ վճարել իր բնակարանի վարձն ու կոմունալ սպասարկման ծախսերը: Բնականորեն գործադուրկն սկսում է նեղվել, բնակարանը փոխարինել ավելի հեշտով, նույնիսկ մի մահճակալով միայն... Ստկայն ժամանակի ընթացքում այդ ել չի ոգնում, ավելի հեշտ բնակարանի համար ել՝ պետք է վճարել: Իսկ սրան հետևում է գործադուրկին բնակարանից դուրս նետելը: Գործադուրկության յերկարատևության հետ նվազում են ծախսերը վճարելու հնարավորություններն ու աճում են բնակարանից արտաքսելու զեպքերը:

Բնակարանից հետո գալիս է սնունդը: Մենամենակ գործադուրկը քաղցած է մնում, բայց անհամեմատ ավելի դժվար է ընտանիքավոր գործադուրկի դրությունը, յերբ քաղցած է մնում ամբողջ ընտանիքը, նրանց թվում է յերեխաները, և այդ մի որ չե, յերկու որ չե... Ստաջին ամիսները գործադուրկն ու իր ընտանիքն այսպես թե այնպես դեռ ունեն հագուստ, վոտնաման, բայց ժամանակի ընթացքում մաշվում են դրանք:

Այն յերկրներում, ուր չկա սոցալահովադրում, ուր պետք է բժշկվել սեփական միջոցներով, — հիվանդ, սոված, ստոած և հաճախ նույնիսկ առանց վորեւ հովանու, առանց բնակարանի գործադուրկն իր ընտանիքով մատնվում է անխուսափելի մահվան: Այսպիսի

պայմաններում — յերեկվա բանվորի, աշխույժ գործադուրկի աչքերն հարկավ բացվում են ու տեսնում, վոր բանվոր դատակարգի շահերը պաշտպանում են միայն կոմկուսակցությանն ու հեղափոխական արհմիությունները:

Իսկ մնացած բոլոր սոցիալ-դեմոկրատական ֆաշիստական կուսակցությունները միշտ դնացել ու գնում են բանվոր-դատակարգի շահերի դեմ:

Գերմանիայում, Անգլիայում, Ալստրիայում ու մի շարք այլ յերկրներում գործադուրկներն ոգտվում են գործադուրկության համար նպաստ ստանալու արտոնությամբ:

Բայց կապիտալիստները պետական ապարատի ոգնությամբ ու ամեն գույնի ու տեսակի պրոֆրյուրոկրատների հայտնի կամ գաղտնի աջակցությամբ այդ ապհովադրումը կյանքում կիրառելիս միանգամայն աղավաղում են, այն ե՝ ա) կրճատում են գործադուրկության համար տրվող նպաստի չափը, բ) սահմանափակում են այն անձանց թիվը, վորոնք իրավունք ունեն նպաստ ստանալու, ապահովադրվելու իրավունքից դուրկում են սեղոնային բանվորներին, կանանց, յերիտասարդներին, գ) ապահովադրման ծախսերը բարձում են պրոլետարիատի ուսերին, դ) յերկարացնում են ապահովադրական ստաժն ու ժամկետը, վոր անհրաժեշտ է նպաստ ստանալու համար ու կրճատում նպաստ ստանալու ժամկետը:

Կապիտալիստների արչալանքը գործադուրկության ապահովադրության դեմ առանձնապես ուժեղացել է վերջին տարիս: Կապիտալիստներն իրենց այդ արչալանքը բացատրում են նրանով, վոր անհրաժեշտ է

կրճատել ասպանության ծախքերը, վոր ավելացել են գործադրության հսկայական աճման կապակցությամբ:

Այդպիսի արշավանք տեղի ունի Գերմանիայում, վորտեղ 1929 թվին հրատարակվեց ասպանության մասին նոր որենք իր լրացումներով, վոր ավելի ևս վատթարացնում է գործադրելների դրությունը:

Անդրիայում այդ արշավանքը տեղի ունի գործադրելների նպաստի քանակի դեմ:

Ավստրիայում կազմված է նոր որենքի նախագիծ, վորով գործադրության ասպանության ծախքն ավելի ևս վատթարանում է:

Ասպանության նպաստները, վոր վճարվում են գործադրելներին, ինքնին չնչին են և բնավ բավական չեն գործադրելին ու իր ընտանիքին մուրացկանությանից ապատելու համար: Մի քանի յերկրներում արհմիությունների անդամները գործադրության ժամանակ նպաստ ստանում են նաև իրենց արհմիությունից, բայց այդ չնչին ոգնությունը տրվում է վորոշ ժամանակով միայն:

68 յերկրներում բոլորովին գոյություն չունի գործադրության պարտադիր ասպանության ծախք: Այդպիսի յերկրներն են՝ Հ. Ա. Միացյալ Նահանգները, Լատինական Ամերիկան, Յուգոսլան, Բալկանյան յերկրները և այլն: Այդ յերկրներում գործադրելները վոչ մի նպաստ չեն ստանում: Նրանք ոգտվում են մասնավոր մարդկանց բարեգործությանից կամ իրենք պիտի հարեն իրենց համար սնունդ, վորտեղից կամենան:

Բուլգարիան չատ լավ գիտենալով գործադրելների ծանր դրությունը, Խոջիալ-Փաշիստների ախտիվ աշակցությամբ ամեն ճիշ թափում է, վորպեսզի գոր-

ծադրելներին բազմամիլիոն մասնաճիւղերով ոգտարծի բանվորներին մեջ մրցումը (կոնկուրենցիան) արելու համար: Նրանք աշխատում են ոգտարծել գործադրելներին վորպես շտրեյկբրեյներներ գործադրելների ժամանակ, աշխատավարձը պակասեցնելու, բանվորական ոգը յերկարացնելու համար և այլն: Բուլգարիան աշխատում է կազմալուծել աշխատող ու գործադրել բանվորների միասնական Ֆրոնտը, սրել գործադրելներին աշխատողների դեմ և հենց դրանով թուլացնել իրեն թշնամի դասակարգային Ֆրոնտը:

Կապիտալիստական բոլոր յերկրներում գործադրելները մատնված են սովի, ապրում են աղքատության մեջ, մեռնում են սովից կամ վերջ տալիս իրենց կյանքին ինքնասպանությամբ:

Սակայն սրա հետ միասին աճում է գործադրելներին թիվը, վորոնք լցնում են գործադրության, սովի ու ցրտի դեմ կովոդների շարքերը, այսինքն նրանց շարքերը, վորոնք կովում են այն սիստեմի դեմ, վոր առաջացնում է այդ ամենը, այն է՝ կապիտալիզմի դեմ:

Հ. Ա. ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում գործադրելներ կան վոչ պակաս 10 միլիոնից: Մամուլն ամեն ոք հագորդում է գործից նորանոր արձակումների մասին: Գործադրելությանից պարտադիր սոցալասպանություն գոյություն չունի այնտեղ: Չափազանց խրախուսվում է մասնավոր բարեգործությունն ու բարեգործական գանադան կրոնական համայնքների ու ընկերությունների գործունեությունը, ինչպես որինակ՝ «Փրկության բանակի» և ուրիշների, վորոնց միջոցով գործադրելներին տրվում է մուրացիկին վայել փշրանքներ, ինչ-

պետ որինսկ' մի բաժանի տուրձ, մի աման տուլ (տուլուր) ու հաց կամ գիշերելու տեղ: Բայց, վորովհետև ուրիշ վո'չ մի տեղից ոգնության հույս չկա, այդ չընձ չին վորոքմության համար ել տարվա ամեն տեսակ յեղանակին՝ ցրտին, շոգին, անձրևին ու ցեխին հերթի ահադին պոչեր են կազմում ու ժամերով կանգնելուց հետո, շա'տ շատերին վոչինչ չի հասնում: Գործադուրկներին դուրս են նետում բնակարաններից բնակարանավարձ չվճարելու համար: Նրանք հարկադրված գիշերում են ծառուղիների նստարանների վրա: Դեպքեր են յեղել, յերբ գործադուրկները բանտի դռներն են թակել ու պահանջել, վոր իրենց թույլ տան այնտեղ գիշերելու:

«Սառու Դեյլի Տրիբյուն» թերթն իր նոյեմբեր 17-ի (1930 թ.) համարում հոդուդում է այն աղքատության, եռվի ու ինքնասպանությունների մասին, վոր տարածված է բանվորների մեջ. «Սոված ընտանիքի թշվառությունն այնտեղ էր հասել, վոր նրանք ստիպված յեղան իրենց տան մեջ ապրող չունն ուտել, քանի վոր յերեսներին ուտելու ալյուս վոչինչ չկար»:

Մերից Պատրիկը—Աշխատանքի ամերիկական ֆեդերացիայի Չիկագոյի բաժանմունքի նախագահը, Ադգերի Լիզային կից Աշխատանքի բյուրոյում գործադուրկների դրությունը բնորոշելիս ասաց, վոր

«Չիկագոյում տղամարդիկ, կանայք ու յերեխաները սուր կարիքի մեջ են: Կանայք գերադասում են սպանել իրենց յերեխաներին ու ինքն իրենց, քան տեսնել քաղցածությունից նրանց դանդաղ ու աստիճանական մահը: Տղամարդիկ ինքնասպանություն են գործում, վորովհետև դա միակ միջոցն է, վոր մնում է նրանց տրամադրության տակ: Բոկֆորդում, Իլլինոյս շտա-

տում, 7 հոգուց բաղկացած մի ընտանիք քաղցածության այն աստիճանի հասավ, վոր մայրն իրենց տան կառվից կերակուր պատրաստեց յերեխաների համար: Այս մասին հաղորդվեց շտաթերթերում, ի միջի այլոց և «Չիկագո Դեյլի Նյուս»-ում:

Քաղցից չմեռնելու ու անոթեան չմնալու համար գործադուրկներն աշխատում են վորեւ հանցանքի համար բանտ ընկնել:

«Բոկֆորդում մի բանվոր դիտմամբ կոտրեց ցուցադրիկը (վիտրինան), յերբ դիտում էր նրան վոտրիկանը: Նա հայտնեց, վոր ուզում է բանտ ընկնել, վորովհետև վոչ գիշերելու տեղ ունի, վոչ էլ ուտելու բան»:

Հարյուրավոր ու հազարավոր գործադուրկներ բանտ են ընկնում մանր գողությունների համար:

Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում դեռ գոյություն ունի թափառաշրջիկներին վերաբերյալ միջնադարյան որենքը, վորին ներկայիս յեթարկում են այն գործադուրկներին, վորոնք ոթեվան չունեն ու աշխատանք են վորոնում: Ձերբակալվածներին դատում են թափառաշրջիկության համար և դատարանի վճռով ուղարկում բանտ կամ հարկադրական աշխատանքի, դիւավորապես ճանապարհների շինարարության վրա:

Հարավային Շտատներն հարկադրական աշխատանքների ուղարկվող գործադուրկներին ու նեզերին չլթայում են միքանի հոգու միասին ու այդ դրությամբ հարկադրում կատարել ամենածանր աւ աշխատանքներ:

Յերբ այս դրության են գործադուրկները, կառավարությունը բավականանում է լոկ խոստումներով, վոր մոտիկ ապագայում տեղի պիտի ունենա «ծաղ-

«Գում»։ Մասնակի ոգնություն կառավարությունը ցույց է տալիս մեծ մասամբ բանվոր դասակարգի վերին խավերին և առաջին հերթին «հարյուր տոկոսանոց ամերիկացիներին»։

Այդ ոգնությունն արտահայտվում է հասարակական աշխատանքների դնելով, կրոնական ու բարեգործական կադմակերպությունների ու մասնավոր մարդկանց միջոցով դանադան վոդոմություններ տալով և այլն։ Առանձնապես ծանր դրության են ոտարերկրացի գործադուրկները, վորոնք վերջին ժամանակներս հարկադրված են ավելի հաճախալի դաղթել Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներից։ Շատ հաճախ ել կառավարությունն ինքն է դաղթեցնում ոտարերկրացի գործադուրկներին իրենց հայրենիք, առանձնապես հեղափոխական կադմակերպությունների մասնակիցներին ու գործադուրկության դեմ ակտիվ կոմիտեներին, թեև այդ արտաքսվողներից շատերը տասնյակ տարիներով չեն յեղել իրենց հայրենիքում և այնտեղ վոչվոք ու վոչինչ չունեն։ Կառավարությունը դրանով ուղում է աղատվել ոտարերկրացի և առաջին հերթին հեղափոխականորեն տրամադրված գործադուրկներից։ Յեթե ծանր է ամերիկացի ու ոտարերկրացի գործադուրկների դրությունը, ապա չա՛տ անգամ ավելի ծանր է գործադուրկ նեգրերի դրությունը, վորոնք սպիտակ գործադուրկների առկայության ժամանակ վորեև աշխատանք ստանալու վո՛չ մի հույս չեն կարող ունենալ։ Ամեն տեղ նրանց արձակում են գործից առաջին հերթին ու նրանց տեղ ընդունում սպիտակների, վորոնց ստիպում են աշխատել այն պայմաններում, ինչ պայմաններում աշխատում էյին նեգրերը։

ԳՆՐՄԱՆԻՍ

Գործադուրկների թիվը 5 միլիոն մարդուց ավելի չէ։ Գնրմանիցում գոյություն ունի գործադուրկության պարտադիր ապահովագրություն, և ապահովագրված բանվորներն ուղտվում են գործադուրկության նպաստով 26 շաբաթ։ Նպաստի չափը տատանվում է շաբաթական 6-ից մինչև 21,60 մարկի մեջ։ Ընտանիքավորները, բացի այդ, ստանում են և լրացուցիչ նպաստ իրենց խնամատարության տակ դտնվողների համար յուրաքանչյւրին շաբաթական 0,60-ից մինչև 3 մարկ։ 16.738.000 ապահովագրվածների ընդհանուր թվից 1930 թվի դեկտեմբերին նպաստ ստացող գործադուրկները 1.700.000 հոգի էյին։ Բացի այդ, գործադուրկ արհարության անդամներից մի մասը գործադուրկության նպաստ են ստանում նաև արհմիություններից։ Այս տեսակ նպաստով ուղտվում է գործադուրկների մի մասը միայն։

Մեացածներն ոգնություն են ստանում աղքատախնամ, բարեգործական ընկերություններից կամ բոլորովին չեն ստանում։

Ստորև բերված պաշտոնական տվյալներից մենք կտեսնենք, վոր գործադուրկների թիվն ավելանալու հետ միասին, ավելանում է և նպաստ չստացողների թիվը։

Ամիսներ	Գործադուրկ- նպաստ ստանալի թիվը		Նպաստ ստացողներ հազարներով		Նպաստ չստացողներ հազարներով	
	1929թ.	1930թ.	1929թ.	1930թ.	1929թ.	1930թ.
Ապրիլ	1.451	2.810	1.394	2.081	557	759
Մ. յիս	1.604	2.690	1.010	1.789	593	801
Հունիս	1.494	2.696	• 0	1.845	564	861
Հ. յիս	1.466	2.119	861	1.901	602	918
Ոգոստոս . . .	1.476	2.934	843	1.947	593	991
Սեպտեմբեր .	1.527	3.167	9 0	1.975	617	1092

1931 թ. փետրվարին 5.045.000 աշխատանք փնտաղներ։

Ապահովագրական պայմանների վատանալու հետևանքով ապահովագրվողների թվից դուրս են գցվում այն յերիտասարդները, վոր չեն լրացրել 17 տարին: Դուրս են գցվում նաև այն բանվորներն ու բանվորուհիները, վորոնք չաբաթական 30 ժամից պակաս են աշխատում կամ ամսական 45 մարկից ավելի չեն վաստակում: Նպաստը տրվում է աշխատանքի տևողականության համեմատությամբ: Այդ նպաստն ստանալու համար վերջին 18 ամիսների ընթացքում ապահովագրվածը մինչև իր անդործության պռաջին ցուցակագրումը, պետք է ունենա ապահովագրական ստաժ և առնվազն 52 շաբաթ ծառայած լինի այնպիսի ձևոնարկության մեջ, վորտեղ ապահովագրումը պարտադիր է: Յեթե գործադուրկը չի համապատասխանում հարուցվող այս բոլոր պահանջներին, նա ստանում է գործադուրկության նվազեցրած նպաստ: Այսպիսի պահանջներ դնել գործադուրկների առաջ, — դա նշանակում է նախորդը դիտնալ, վոր ինչպես կապիտալիստական ռացիոնալացման հետևանքով, այնպես էլ տնտեսական կրիզիսի պատճառով Գերմանիայում տիրող գործադուրկության ժամանակ գործադուրկների մեծամասնությունն անկարող է ներկայացնել տվյալներ սեական աշխատանքի մասին: Դա նշանակում է նախապես վորոշել, վոր գործադուրկներին կարելի չէ կողոպտել: Յեթե ընտանիքի յերկու անդամները միաժամանակ գործադուրկ են, և յերկուսն էլ հանդիսանում են ընտանիքը կերակրողներ, ապա ընտանիքը կերակրողի ամենացածր նպաստը կրճատվում է կիսով չափ: Մյուս կողմից բարձրացվում են ապահովագրականները: Մինչև 1929 թվի սեպտեմբերի 3-ը գործադուրկը ապահովագրվածը եւ ապա իր աշխատավարձի 3%-ը:

1930 թվի ոգոտոտտի 1-ից նա վճարում է արդեն 4,5%-ը, իսկ ներկայիս խոսք կա արդեն բարձրացնելու այն մինչև 6,5%-ի: Գործադուրկների ապահովագրությունը վատացնելով, կառավարությունը կամենում է ըստ կարելիության մեծ չափերով կրճատել գործադուրկների ապահովագրության վրա արած իր ծախսերը (1929 թվին գործադուրկների ապահովագրությանը հատկացված եւ 438.5 միլիոն, իսկ 1930 թվին 230 միլիոն մարկ, այսինքն 208.5 միլիոն մարկով պակաս, այն ժամանակ, յերբ գործադուրկությունն աճել է բուռն թափով) և միաժամանակ գործադուրկների նյութական դրությունը վատացնելով, նա կամենում է գործադուրկներին զրկել մարտունակությունից, դարձնել ավելի քիչ վտանգավոր:

Գերմանիայում գործադուրկներին արտաքսում են բնակարաններից, գործադուրկներին բնակարան չեն տալիս քրեհով: Յերբ զալիս են բնակարան վարձելու, առաջին հարցը լինում է «աշխատանք ունե՞ք դուք»:

Թեև Գերմանիայում գոյություն ունի սոցապահովագրում, սակայն գործադուրկների զգալի մասը մնում է առանց վորեւս ոգնություն աւ կրում է սոսկալի նեղություններ: Մամուլի մեջ հաճախ հաղորդում են լուրեր գործադուրկների ու իրենց ընտանիքների կարիք'ց ու քաղցից գործած ինքնաապանությունների մասին: Չե՞ք վոր Գերմանիայում շատ գործադուրկներ, մինչև իսկ գործադուրկության համար նպաստ ստացողներ (մի նպաստ, վորի քանակը կազմում է նրանց աշխատավարձի մոտ 43—50 %-ը) արդեն կորցրել են նպաստ ստանալու բոլոր ժամկետները, վորովհետև մինչ այժմյան գործադուրկությունը, վոր զլխավորապես հետևանք է տնտե-

սական կրիդիսի, գոյություն ունեւ դարձյալ գործադրութեան, վոր առաջացել եր կապիտալիստական ռազիոնալացման հետեանքով:

ԱՆԳԼԻԱ

Անգլիայում ժողովրդական տնտեսութեան տարուկ-տարայի փոփոխութեան և յերկարատե դեպրեսիայի հետեանքով հետապտերազմյան չըջանում գործադրութեանն ավելի տարածված ու մեծ եր իր չափերով, քան կապիտալիստական մյուս յերկրներում: Գործադրութեանն Անգլիայում աճեց 1929—1930 թվականներին. թեև ուշ սկսված, սակայն արագ թափով կիրառվող կապիտալիստական ռազիոնալացման հետեանքով: Այդ պատճառով ել շատ բանվորներ, յերկար ժամանակ անգործ մնալով, կորցրել են արդեն ոգնութեան ստանալու բոլոր հնարավորութեաններն ու մատնված են սովի:

Անգլիայում 1912 թվից գոյութեան ունի գործադրութեան պարտադիր ապահովագրութեան: Պաշտոնապես ցուցակագրված գործադուրկների թիվը 1929 թվի նոյեմբերին 1.439.000 մարդ եր, իսկ 1930 թվի նոյեմբերին արդեն հասնում եր 2.364.000 մարդու*, 1929 թվին գործադուրկները տոկոսն ապահովագրվածների մէջ միջին հաշվով կազմում եր ամիսը 10,5, իսկ 1930 թվին այդ տոկոսը հասաւ 19,1-ի:

Ապահովագրութեան իրավունքից զրկած են՝ ա) այն յերիտասարդները, վորոնք չեն լրացրել 16 տարին, բ) 65 տարեկանից բարձր անձինք, գ) այն աշխատավորները, վոր Ֆիզիկական աշխատանքով չեն պարագում,

* 1931 թ. փետրուրին այդ թիվը հասնում ե 2.797.000 մարդու

տարեկան 250 ֆունտ ստերլինգից ավելի յեկամուտ են են, դ) դյուղատնտեսական բանվորները և տնային ծառայողները, ե) յերկաթուղային ծառայողները և ուրիշները:

Բանվորները յուրաքանչյուր շաբաթ մուծում են ապահովավճար ըստ հասակի և ստանում գործադրութեան նպաստը դարձյալ ըստ հասակի: Ստանալով հանդերձ գործադրութեան նպաստ, վորն ապրուստի համար պաշտոնապես վորոշված անկրածեշտ գումարի մինչմումի կեսն անգամ չի կազմում (այդ պաշտոնական հաշվարկումը կատարելիս հիմք ե ընդունված 1907 թվի քուլջիստային հետադոտութեան տվյալները), գործագորկն իր րնտանիքով մատնվում ե քաղցածութեան ու սովի: Գործադուրկներից վորմանք, վորոնք արդեն սպառել են գործադրութեան նպաստ ստանալու իրենց արտոնութեանները կամ այդ նպաստը բոլորովին չստացողները, գործադրութեան ժամանակ ոգնութեան են ստանում «Աղքատախնամ հողաբարձութեաններից»:

Բացի սրանից կան և բաղմաթիվ գործադուրկներ, վոր վո'չ մի ոգնութեան չեն ստանում:

Անգլիայում նույնպես, ինչպես բոլոր յերկրներում, գործադուրկ բանվորին արտաքսում են րնակաբանից, յերբ նա չի վճարում րնակաբանավարձը:

Այստեղ նույնպես սովի յեն մատնված ու անոթեան պուրակներումն են դիչերում տարվա ամեն տեսակ յեշտանակներին ինչպես անգլիացի, այնպես ել ամերիկացի, գերմանացի ու ամեն ազգի գործադուրկները:

Սակայն անգլիական բուրժուազիային ու նրա հլուհեագանդ գործիք «բանվորական» կառավարութեանը թվում ե, թէ անգլիական գործադուրկների գրութեանը

դեռ չառ լալ է : Նրանք գտնում են , վոր այդ գործընթաց-
նը պետք է դեռ վատթարացնել : Այդ նպատակով ել լեթ-
թորիստների կառավարութիւնը կազմել է մի «Թաղավո-
րական հանձնաժողով» , վորի պարտավորութիւնների
մէջ մտնում է վերանայել գործազուրկների ապահովա-
գրութեան որեւնքը , նախորոք նպատակ դնելով նվազեց-
նել այդ ապահովագրութեան վրա գործազուրկող պետա-
կան ծախքերը :

Պաշտոնական վիճակագրութիւնը ցուցակագրում է
միայն լրիվ գործազուրկներին , այն ել աշխատավորների
վրէժ բոլոր կատեգորիաներին : Ինկատի պետք է ունե-
նալ , վոր Անգլիայում կան աշխատավորների կատեգո-
րիաներ (յերկաթուղային ծառայողներ , տնային ծառա-
յողներ , գյուղատնտեսական բանվորներ և այլն) , վո-
րոնք չեն մտնում այդ ապահովագրութեան մէջ : Յեթե
ինկատի առնենք և նրանց , վորոնք վո՛չ մի տեղ չեն ցու-
ցակագրված , ապա գործազուրկների ընդհանուր թիվը
կկազմի 4 միլիոն մարդ :

ԼԵՀԱՍՍԱՆ

Լեհաստանում լրիվ գործազուրկներին թիւն ար-
դյունաբերական պրոլետարիատի չըջանում հաշվում
է 500.000 մարդուց ավելի : Յեթե դրան ավելացնենք
գործազուրկ գյուղատնտեսական բանվորներին ու մյուս
կատեգորիաներին , ապա Լեհաստանի գործազուրկներին
ընդհանուր թիւը կհասնի մինչեւ 1.200.000 մարդու :
Պաշտոնական տվյալներով դեկտեմբերին ցուցակագր-
ված են միայն 229.333 գործազուրկ : Այդ տվյալներն
հարկավ չեն համապատասխանում իրականութեան ,
կազմված են գործազուրկներին թիւը նվազեցնելու ձրգ-

տումով և չեն ընդգրկում գործազուրկներին մի շարք
կատեգորիաներ :

Լեհաստանում գոյութիւն ունի գործազուրկների
պարտադիր ապահովագրութիւն :

Գործազուրկութեան նպաստ ստանում են միայն այն
գործազուրկները , վոր աշխատում են չորս զբաղված
բանվորից ավելի աշխատավոր ունեցող ձեռնարկներում ,
իսկ դրանից պակաս բանվորներ ունեցող ձեռնարկնե-
րում աշխատող գործազուրկը նպաստ չի ստանում :
Գործազուրկութեան նպաստ ստանալու իրավունքից զրկ-
վում են այն գործազուրկները , վորոնք գործազուրկու-
թեան նախընթաց տարվա ընթացքում 20 շաբաթից պա-
չեն ոգտվում գյուղատնտեսական բանվորները և սեղո-
կաւ են աշխատել : Նպաստ ստանալու արտոնութիւնից
նային աշխատավորները :

Գործազուրկութեան նպաստ տրվում է 13 շաբաթ մի-
այն , իսկ գործազուրկութիւնը խիստ տարածված վայրե-
րում միայն նպաստը տրվում է 18 շաբաթ : Ոգնութիւն
ստացող գործազուրկների թիւը չնչին է : Վարչաւա-
յում ցուցակագրված 14000 գործազուրկներից նպաստ
ստանում են 4000 հոգի միայն : Նպաստի չափն ել կազ-
մում է բանվորի աշխատավարձի 30-35 տոկոսը միայն :
Կառավարութիւնը նախադժում է գործազուրկութեան
նպաստը նվազեցնել դարձյալ 10 տոկոսով :

ԱՎՍՏՐԻԱ

Գործազուրկների ընդհանուր թիւը հասնում է
550.000-ի : Ավստրիայում գոյութիւն ունի գործազուր-
կութեան պարտադիր ապահովագրութիւն : Պաշտոնա-
կան տվյալների համաձայն 1930 թվի նոյեմբերի վեր-

Ջերին Ավստրիայում կային 237.745 գործադուրդի: Գործադրվողների համար նպաստ ստանալու են վոչ բոլոր ցուցակադրվածները: Բացի այդ, պետք է հաշվի առնել և այն գործադուրդներին, վոր չեն ցուցակադրված և, իհարկե, գործադրվողների մի նպաստ էլ չեն ստանալու:

1930 թվի նոյեմբերին գոյություն ունեցող սոցալազոլադրման որենքի մեջ մտցված է մի փոփոխություն: Վորի համաձայն գործադուրդները գրվում են նպաստից այն ժամանակ, յերբ «գործադրվողները դեռ չի սպանում նրանց գոյությունը և նրանց գրությունը դեռ չի կարելի հուսահատական համարել»: Այսպիսի ձևվալերպումն անշուշտ գործադուրդներին ամբողջապես մասնում է չինովնիկներին կամայականությունը, վորոնք նրանց պիտի դրկեն նպաստից յերբ կամենան:

Նպաստ ստանալու իրավունքով սպառվում է այն գործադուրդը, վոր 12 ամսվա ընթացքում առնվաղը 26 չաբաթ (փոխանակ նախկին 20 չաբաթվա) աշխատել և այնպիսի ձեռնարկության մեջ, վորտեղ սոցալազոլադրումը պարտադիր է: Որենքի վերոհիշյալ հավելման համաձայն գործադրվողների համար նպաստ ստանալու իրավունքից զրկվում են. ա) անտառային բանվորները, բ) այն գործադուրդ յերիտասարդները, վորոնք չեն լրացրել 18 տարին, յեթե չունեն իրենց խնամքի տակ ուրիշներին, գ) բոլոր սեզոնային աշխատավորներն ու կառուցողները: Գյուղատնտեսական բանվորների համար ալազոլադրական ստաթը 52 չաբաթից բարձրացրել են 80 չաբաթվա, այսինքն այնպիսի մի չափի, վորպիսի ստաթ գործնականում հնարավոր չի ունենալ:

Նպաստ ստանալու ժամկետը վորոշվում է 13-ից մինչև 39 չաբաթ: Առաջին հայացքից թվում է, թե նպաստի ժամկետը նույնիսկ յերկարացրած է, սակայն իսկապես հաղիվ է պատահում, վոր գործադուրդներին վորեն մեկը 13 չաբաթից ավելի ոգտվի նպաստից, վորովհետև 39 չաբաթ նպաստ ստանալու համար պահանջվում է 250 չաբաթվա անընդհատ աշխատանքի ստաթ այնպիսի ձեռնարկության մեջ, վորտեղ մտցված է սոցալազոլադրում, այսինքն պահանջվում է իսկապես հնդամյա ալազոլադրական ստաթ:

21 տարեկանից ցածր գործադուրդներն ամենալավ դեպքում ստանում են նպաստ 13 չաբաթ: Աղքատության համար տրվող նպաստը նվազեցվում է 75 տոկոսով գործադրվողների նպաստի համեմատ: Գործադուրդների ալազոլադրության որենքի նոր լրացման նախադրում մի կետ կա, վորի համաձայն գործադուրդները կարող են հարկադրական աքսորի յենթարկվել Ավստրիայից Յևրոպական այլ յերկրներ: Նույն հավելումը նախատեսում է, վոր գործադրվողների նպաստ պիտի ստանան մինչև այժմ ստացողների կեսը միայն: Սոցիալ-դեմոկրատները համաձայն են գործադրվողների նպաստի այսպիսի կրճատումներին: Գործադուրդներին սոսկալի լրություն մասին Ավստրիայում Վիեննայի «Ռոտե-Պալեն» իր 1931 թվի հունվարի 14-ի համարում գրում է.

«3065 ինքնասպանության փորձ անողներից (փորոնցից 1447-ը տղամարդ են և 1618-ը կանայք) մեկ յերրորդ մասը մեռան: Ինքնասպանության փորձերի հիմնական պատճառները, պաշտոնական վիճակագրության համաձայն, հանգիստանում են ընտանեկան վեճերը»:

Այդ ընտանեկան վեճերի ամփոփումը մեծ մասամբ նյութական դրությունն է։ Այդ պատճառաբանություններն էլ են հիմք հանդիսանում ինքն իրենց կյանքին վերջ տվողների ու ինքնասպանության փորձ կատարողների համար։ Սովին ու կարիքը, վոր մասսայական բնույթ են կրում ու պատճառ հանդիսանում այդքան ինքնասպանությունների, պարզ ցույց են տալիս գործազուրկների ու բանվոր դասակարգի դրությունն ամբողջական։ Ռեֆորմիստներին ու սոցիալ-ֆաշիստներին, վորոնք հավանություն են տալիս ու աջակցում բանվոր դասակարգի վրա առաջիկայում ել հարձակում գործելուն, նույնպես քիչ ե հետաքրքրում գործազուրկների սոսկալի դրությունը, ինչպես և կապիտալիստներին։

ՖԻԱՆՍԻԱ

Տնտեսական ճգնաժամը Ֆրանսիայում տարածվեց մոտ ժամանակներս միայն։ Գործազուրկությունը նույնպես սկսվեց բուռն թափով աճել վերջին ամիսներում միայն։ Պաշտոնական վիճակագրությունն այստեղ էլ, ինչպես բոլոր կապիտալիստական յերկրներում, նվազեցնում է գործազուրկների թիվը։ Լրիվ գործազուրկների թիվը 1930 թվի վերջերին հասնում էր 500000* հոգու։ Բացի դրանից, Ֆրանսիայի համար չափազանց բնորոշ յերեվույթ է հանդիսանում մասնակի գործազրկության լայն տարածումը։ Այդ գործազրկության չափերի ճիշտ վորոշումն անհնարին է։ Մշակող արդյունաբերության գլխավոր ճյուղերի մեծամասնության մեջ ներկայիս տարածված է մասնակի գործազրկությունը

* 1931 թ. մարտին, Եպի ալգ, Ֆրանսիայում կար կես միլիոն գործազուրկի

(առանձնապես մետաղագործական և տեքստիլ արդյունաբերություն մեջ)։ Բացի սրանցից, մասնակի գործազրկությունը տարածված է կաշվի արդյունաբերության, արհեստական մետաքսի, շինարարական, լեռնաձին արդյունաբերությունների մեջ և այլն։ Մոտ ժամանակներս սկսված գործազրկությունն արդեն տարածվել է Ֆրանսիայի արդյունաբերության ճյուղերի մեծամասնության մեջ։ Մասնակի գործազուրկների ընդհանուր թիվը, Աշխատանքի միջադեպին բյուրոյի պաշտոնական տվյալների համաձայն, արդեն անցել է մեկ միլիոնից։ Փաստորեն նրանք, իհարկե, ավելի շատ են։

1930 թվի ապրիլի 30-ին Ֆրանսիայում հրատարակված սոցալահոլադրման որևեցը գործազրկության ալահոլադրություն չի նախատեսում։ Գործազուրկների համար ալահոլալմար մուծվում է միայն նրա համար, վոր նրանք իրավունք ունենան սոցալահոլադրման մյուս տեսակի նալաստներն ստանալու։ Սալային գոյություն ունի գործազրկության համար ողնություն, վորն ստանալու համար պետք է. 1) գործազուրկն ալահոլադրված լինի սլարտադիր կարգով, 2) գործազրկությունը լինի հարկից ստիարված, 3) գործազուրկը լինի անալաման Ֆրանսոհալատակ, 4) գործազրկության սկզբից ալահոլադրված լինի անընդհատ մի տարի և անընդհատ ու կանոնալոր մուծած ալահոլալմարները։ Գործազրկության նալաստը տրվում է տարվա մեջ չորս ամսից վո՛չ ավելի։ Այդ ողնության չալր կաղմում է 1 տոկոսն ալահոլալմարների, վոր մուծել են ալահոլադրվողն ու ձեռնարկատերն ալդ նալատակով առանձին ֆոնդի մեջ։

Գործազրկության ալդ ողնությունն սաանալու հա-

թար առաջադրված Հենց միայն պայմաններից էլ պարզ է, վոր այդ նպատից կարող ե ոգտվել գործադուրկներէ շատ փոքր մասը, իսկ գործադուրկության համար ստացված այդ ոգնությունն, իհարկե, բնավ չի ապահովում գործադուրկներին և գործադուրկ ֆրանսացիները նույնպէս հարկադրված են քաղցած քարշ տալ իրենց գոյությունը:

Ավելի ևս վատ ե ոտարերկրացիներէ դրությունը Ֆրանսիայում գործադուրկության ժամանակ:

Հայտնի յէ, վոր Ֆրանսիան այնպիսի մի յերկ'ր ե, վորտեղ աշխատում են մեծ քանակությամբ ոտարերկրացի բանվորներ: 1930 թվին նրանց թիւը 3,3 միլիոնից իջավ մինչեւ 1,3 միլիոնի: Այնպէս վոր 1930 թվականը Ֆրանսիային տվեց 2 միլիոն ոտարերկրացի գործադուրկներ: Այստեղ ամեն տեսակ արձակումներէ ժամանակ ամենից առաջ գործից արձակվում են ոտարերկրացի բանվորները: Գործադուրկության համար փոխանակ վորեւէ նպատ տալու, ոտարերկրացի գործադուրկներին արտաքսում են Ֆրանսիայից: Կառավարությունը գործադուրկներին վո'չ մի ոգնություն ցույց չի տալիս: Պետք ե նկատի ունենալ, վոր չա'տ ոտարերկրացիներ յերկար տարիներ ապրում ու աշխատում են Ֆրանսիայում, վոչ մի կապ չունեն իրենց հայրենիքի հետ, կամ քաղաքական նկատառումներով չեն կարող վերադառնալ իրենց հայրենիքը (խաւաքիները, լեհերը և այլն):

ԻՏԱԼԻԱ

Իտալիայում լրիւ գործադուրկների թիւը հասնում է 1.800.000 հոգու: Պաշտոնական-Փաշխտական տըվ-

յալների համաձայն 1930 թվի դեկտեմբերին այդ գործադուրկների թիւը համարվում է 642.000 մարդ: Այդ թվի մեջ մտնում են գործադուրկներից միայն նրանք, վորոնք ապահովվածաբը մուծել են 36 շաբաթ անընդհատ և վորոնք դեռ չեն կորցրել գործադուրկության նպատ տալու վեցամսյա ժամկետը:

Իտալիայում գոյություն ունի գործադուրկությունից պարտադիր ապահովագրություն: Ապահովություն ձեւակնորեն ստանում են 15-ից մինչեւ 65 տարեկան ընդհատ աշխատավորները: Մինչդեռ փաստորեն գործադուրկության նպատ տալու ե գործադուրկներ անհաշիւ մասը միայն: Գյուղատնտեսական բանվորները, նշան մասը միայն: Գյուղատնտեսական բանվորները, աշխատողները, վոր ստանում են ամսական 80 լիրա-ից ավելի, կոմունալ բանվորները, տնային սպասավորները, դերասանները—ապահովագրումից դրկվում են:

Բացի լրիւ գործադուրկներից, Իտալիայում չափազանց տարածված ե մասնակի գործադուրկությունը, վոր մի շարք արդյունաբերական ճյուղերում դրադված բանվորների 50 տոկոսն ե կադմում, իսկ տեքստիլ արդյունաբերության մեջ մինչև անդամ անցնում ե այդ տոկոսը:

Ճաշիդմը հարկադրում ե ձեռնարկատերերին բոլորովին չփակել գործարանը, այլ աշխատեցնել կըրծատված ժամերով ու դրանով դոնե քողարկել ամբողջ Իտալիան ընդդրկող կրկիսի խորությունը: Ըստ եյության գործադուրկների դրությունը դրանով, իհարկե, չի թեթեանում. կրճատված ժամերով աշխատող բանվորներն իսկական գործադուրկներ չեն համարվում, սակայն շաբաթվա ընթացքում որ-մեջ աշխատելով նրանց վաստակած կտպեկներով ապրելն անհնարին ե, այլ կա-

րելի յե միայն քաղցած առողջակ... Արդյունաբերական բանվորների սովյալ բանակին դեռ պետք է ավելացնել և գործադուրկ գյուղատնտեսական բանվորներին, վորոնք առաջ իրենց գործադրկության ժամանակ ողորտադործվում էին հառարակական աշխատանքներում, սակայն վարկեր չլինելու պատճառով կրճատվում են այդ աշխատանքները, և նրանք սովորաբար գնում են քաղաք աշխատանք վորոնելու, բայց այնտեղ դեմ են տռնում միայն քաղցին ու կարիքին:

ԲԱՆԿԱՆՅԱՆ ՅԵՐԿՐՆԵՐ

Բարկանյան յերկրներում 1930 թվի հունվարին գործադուրկների թիվը հաշվվում էր մի միլիոնից ավելի (Ռումինիայում՝ 500.000, Յուգոսլավիայում՝ 400.000, Բուլղարիայում և Հունաստանում 150.000—ական մարդ): Այս յերկրներից վո՛չ մեկում գործադրկության մասին սխտեմատիկ տվյալներ չկան:

Ռումինիա.—Ռումինիայում լրիվ գործադուրկներ թիվը փաստորեն պետք է հաշվել 500.000—ից ավելի: Գործադրկությունը չափազանց մեծ չափերով տարածված է գյուղատնտեսական բանվորների մեջ: Բացի այս, շատ տարածված է նաև մասնակի գործադրկությունը: Ռումինիայում գործադրկության պետական ապահովագրություն չկա: Գործադուրկները վոչ մի նպաստ չեն ստանում պետությունից:

Գործադուրկների որ—ավուր աճող շարժման ճնշման տակ միջանի մունիցպալիտետներ (Բուխարեստում, Յասսայում և այլն) գործադուրկների մի մասին տվին մի շարաթյա միանյալ նպաստ և կազմակերպելին չեժան խոհանոցներ, վորտեղից գործադուրկներն ստա—

նում էին վորեւ կերակուր: Ռումինական կառավարությունը մշակում է գործադուրկներին նպաստ տալու որենսդրության նախագիծ: Այդ նախագծի մշակումն արդեն յերկրորդ տարին է, վոր ձգձգվում է, և շարունակ լրացվում է նախագիծը գործադուրկների դրությունը վատթարացնող հավելումներով: Այդ ան—նպաստ հավելումներից մեկն էլ այն ուղղումն է, վորի համաձայն հեղափոխական արհմիությունների անդամները գործադրկության համար նպաստ չափտի ստանան:

Ռումինիայում գործադուրկների վերաբերմամբ կիրառվում է «անոթեան թափառաշրջիկների» համար տվում է «անոթեան թափառաշրջիկների» համար դրություն ունեցող նահապետական չրջանի որենքը: Այդ որենքի համաձայն վորեւ ցույցի կամ ժողովի մասնակցող գործադուրկի կարելի յե ձեռքակալել և մի տարի կամ ել ավելի բանտարկության յեթարկել «Իբրե թափառաշրջիկի»: Ռումինական կառավարությունը կուվում է գործադրկության դեմ նույնպես մի «առանձնակի ձևով»: Գործադուրկներին մասսայորեն ուղարկակի ձևով: Գործադուրկներին մասսայորեն ուղարկում է ֆրանսական դադութան ու Հարավային Ամերիկա: Առաջին հերթին ուղարկում են բատրակներին ու աղքատ յիոքրամասնություններին:

Բուլղարիա.—Լրիվ գործադուրկների թիվը հասնում է 200.000 մարդու: Գործադրկության սոցապահովագրում չկա: Գործադուրկների չնչին մասը միայն գործադուրկների ողնության ֆոնդից ստանում է որական 10—16 լիվ նպաստ, այն էլ միջանի շարաթ միայն: Որենքի մի շարք ծանոթությունների չնորհիվ, վորոնք նախամի շարք ծանոթությունների չնորհիվ, վորոնք նախատեսվում են նպաստ տալու ժամանակ, գործադուրկներին ահադին մեծամասնությունը պետական վո՛չ մի նպաստ չի ստանում:

Գործադրկութեան դեմ կուլելու նպատակով բուլղարական կառավարութեանը դիմեց բոլոր ձեռնարկատերերին, առաջարկելով բանվորական որն իջեցնել մինչև 7 ժամ, պակասեցնելով միաժամանակ և աշխատավարձը:

Դա նշանակում է մասնակի գործադրկութեան մտքը ներքին և վատթարացնել բանվոր դասակարգի դրութեանը: Յուզոսլավիա.—Յուզոսլավիայում կան 400.000 լրիվ գործադրկներ: Գործադրկութեան ապահովագրում չկա, բայց ապահովագրական գումարներից հատկացվում է արվում գործադուրկների ոգնութեան ֆոնդին: Յուզակագրվում են վո'չ բոլոր գործադուրկները, Յուզոսլավիայում աշխատանքի բորսաներ դոյութեան ունեն միայն տասը քաղաքներում: Գործադուրկների ճնշող մեծամասնութեանը վո'չ մի նպաստ չի ստանում: Գյուղատնտեսական բանվորները, վորոնց մեջ առանձնապես տարածված է գործադրկութեանը, նույնպես վո'չ մի ոգնութեան չեն ստանում: Գործադրկութեան ֆոնդից նպաստ ստանալու արտոնութեամբ ոգտվում է այն գործադուրկը, վոր վերջին տարվա ընթացքում ապահովագրված է յեղել առնվազն 3 ամիս և բացի այս, համապատասխանում է մի շարք այլ պայմանների, վորոնք անհրաժեշտ են համարվում նպաստ ստանալու համար: Նպաստը արվում է որական 10 դինարի չափ, ընտանիքավորին որական 2 դինար ավելացնելով նրա խնամքի տակ գտնվող յուրաքանչյուր անձի համար, սակայն վերջինս վո'չ ավելի քան 5 անձի: Այն գործադուրկը, վոր ձանաչվում է իբրև նպաստ ստանալու իրավատեր, այդ նպաստը պիտի ստանա 6 շաբաթ միայն: Սակայն ունենալ իրավունք ստանալու, Յուզոսլավիա-

յում դեռ չի նշանակում ստանալ գործադրկութեան նպաստ: Յուզոսլավիայում դոյութեան ունեն «կանոններ», վորոնց համաձայն գործադուրկների ոգնութեան ֆոնդից ամեն տարի 75 տոկոսը հետ է դրվում բանկիրներին ու գործարանատերերին յերկարատե վոխառութեան տալու և այլ ծախքերի համար, իսկ նպաստ տալու համար ծախսվում է գործադուրկների ֆոնդի դրամական գումարների 10 տոկոսը միայն: Այդ բոլորից հետո առանց նոր բացատրութեանների յեւ կարելի յե պատկերացնել, թե Յուզոսլավիայում գործադուրկն ինչպես հարկադրված է քաղցած սուրբի:

Հունաստան.—Լրիվ գործադուրկների թիվը 200.000 է: Գործադրկութեանից կամավոր ապահովագրում գոյութեան ունի միայն ծխախոտագործների համար: Այդ վորորմելի նպաստն էլ տրվում է նրանց գործադրկութեան ժամանակ 60 որ միայն: Ծխախոտագործներն ու ձեռնարկատերերը տալիս են միաչափ ապահովվածք, բայց գործադրկութեան ապահովագրական ֆոնդի վարչութեանը գտնվում է ձեռնարկատերերի ձեռքին: Բոլոր ապահովվածք տվող ծխախոտագործները չեն, վոր ստանում են գործադրկութեան նպաստ: Այդ «առավելութեանից» ոգտվում են միայն տղամարդիկ: Նրանք ստանում են որական 32 դրամ յերկու ամիս տեղութեամբ և այն էլ միայն նրանք, ովքեր մինչեւ գործից արձակվելը 135 որ աշխատել են անընդհատ արդյունաբերական աշխարհի կենտրոնում, ուր զբաղված են 1000 ծխախոտագործից ավելի:

Գործադուրկ ծխախոտագործները, վորոնք աշխատել են այդ թվից պակաս ծխախոտագործ ունեցող ձեռնարկներում, հետ են ստանում իրենց ապահովվածք-

ները, այն էլ յեթե տարվա ընթացքում մուծել են 135 ապահովմանից վոչ պակաս:

Այս թվից պակաս ապահովման մուծողներին այդ գումարն էլ չի վերադարձվում:

Կանայք, վոր ծխախոտագործների մեջ աշխատող ութի մեծամասնությունն են կաղմում, ապահովման տալիս են, բայց գործադրկության նկատ չեն ստանում:

Կանանց ապահովմանն էլ չի վերադարձվում: Ծխախոտագործ կանանց գործադրկության ժամանակ թողնելով առանց մազաչափ անգամ ոգնություն, այն ժամանակ, յերբ նրանք տալիս են նույնիսկ ապահովման, հունական ձեռնարկատերերը գործադրկ կանանց վերաբերմամբ տարան անամոթություն ու միջնադարյան բարբարոսություն մրցանակը (ռեկորդը):

ԴԱՆԻԱ

Պաշտոնական տվյալների համաձայն 1930 թ. նոյեմբերի 28-ին Դանիայում յեղել է 45804 գործազուրկ: Փաստորեն գործազուրկների թիվն այնտեղ հասնում է մինչև 125.000-ի: Արդյունաբերության մի շարք ճյուղերում կաղմակերպված յուրաքանչյուր 3 բանվորից մեկը գործազուրկ է: Բացի այս, դպրի թվով գործազուրկ գյուղատնտեսական բանվորներ կան, վորոնց չի ընդգրկում վիճակագրությունը: Գործադրկությունից խիստ տուժել է նաև միջակ ու մանր գյուղացիությունը: Գործադրկության նպաստ ստանում են 18.968 մարդ:

Գործադրկության դեպքում ապահովագրությունը կամավոր է: Գործատուների գրամարկներում ապահովագրված են 288.000 մարդ: Մի շարք խոշոր քաղաք-

ներում գոյություն ունեն աշխատանքի պաշտոնական բորսաներ, վորոնք բաշխում են աշխատող ուժը և սերտ կապ են պահպանում գործազուրկների գրամարկներին հետ: 18 տարեկանից ցածր յերիտասարդներն ու 60-ից բարձր բանվորները չեն կարող այդ գրամարկներին նպաստ ստանալ: Պետությունն ու համայնքները միասին վճարում են գործադրկության այդ նպաստի 7,5%-ից մինչև 35%-ը, մնացած 65%-ից մինչև 92,5%-ը վճարում են գործադրկության գրամարկներին անդամները: Զեռնարկատերերն այդ գրամարկներին վճարում են մուծումներ յուրաքանչյուր բանվորի համար տարեկան 4,5 կրոն, իսկ գյուղատնտեսական բանվորի համար տարեկան 2 կրոն, սոցիալ-ֆաշիստների առաջադրություն համաձայն նախատեսվում է կրճատել այդ մուծումները:

Գործադրկության նպաստ ստանալու համար պետք է մի տարուց վոչ պակաս վճարել գործազուրկների գրամարկի մուծումները: Նպաստ տրվում է գործադրկության յերկրորդ շարթից միայն: Լայն կերպով գործազուրկում է գործազուրկներին վարչական կարգով գործազուրկության նպաստ ստանալու իրավունքից զրկելը: Գործադրկության նպաստ տրվում է 70 որ միայն: Բացի այդ, գործազուրկը կարող է 20 որ էլ ստանալ կրկնի նպաստ: Հետևյալ անգամ գործազուրկության նպաստ ստանալու համար պետք է 26 շարթից վոչ պակաս աշխատել և մի ամբողջ տարվա մուծումները մտցնել: Նպաստի քանակը տատանվում է շարթի 6-ից 28 կրոնի: Գործազուրկների մեծամասնությունը նպաստ ստանում են ցածր դրույքներով:

ՅԼԹԵ գործազուրկը չի կարողանում գործադրկու-

թյան նպատակ ստանալ այդ գրամարկիզներին, գոյություն ունեն ողնության և այլ գրամարկիզներ, վորոնք տալիս են յերբեմն գործադուրկներին չնչին նպաստներ: Յեթե այդ հնարավորություններն ել սպառված են, գործադուրկը կարող և դիմել «աղքատախնամ գրամարկըղին»: Դիմելով այդ գրամարկըղին, գործադուրկը կորցնում և իր քաղաքացիական իրավունքները (ձայնի իրավունքը և այլն): Այս գրամարկըղին դիմելիս հաճախ պահանջվում և պաշտոնապես հաստատել չքավորությունը: «Աղքատախնամ գրամարկըղ»-ին ողնություն ստացող գործադուրկը գրանից հետո յերեք ամիս չարունակ չի կարող գործադուրկության նպատակ ստանալ:

Դանիայում, ինչպես և մյուս յերկրներում, ճգնաժամի սրվելու հետ միասին, ուժեղանում են և նրա ամբողջ ծանրությունը բանվոր դասակարգի ուսերին բառնալու տենդենցները: Սոցիալ-ֆաշիստական կառավարությունն առաջադրանք և մտքեկ դանիական պարլամենտ՝ գոյություն ունեցող սոցալահոլադրման որենքները փոխելու մասին: Յեթե առաջ գործադուրկը չեք կարող գործադուրկության նպատակ ստանալ մի շարք պաշտոնական-ձևական պայմանների շնորհիվ, ապա նա կարճ ժամանակով կարող եր դոնե մի փոքրիկ նպատակ ստանալ ապալես կոչված «ողնություն ցույց տվող գրամարկիզներին»: Այժմ սոցիալ-ֆաշիստների առաջադուրկությամբ այդ գրամարկիզները վերացվում են և բոլոր այն գործադուրկները, վորոնք նպատակ եյին ստանում այնտեղից, ստիպված են դիմել աղքատախնամ գրամարկըղների ողնությանը: Դարձյալ սոցիալ-ֆաշիստների առաջադուրկությամբ միացվում և վերացվում են նաև մասնավոր բաշխարկիզները: Դա կրեքի առա-

րեկան մոտ մի միլիոն կրոն խնայողություն, չհաշվելով այն «խնայողությունը», վոր ստացվում և «ողնության գրամարկիզները» լուծարքի յենթարկելու հետևանքով: Այս «փոփոխություններն» անշուշտ վատթարացնում են գործադուրկների դրությունը:

ՇՎԵՑԻԱ

Գործադուրկությունն աճում և անհողող կերպով: Պաշտոնական տվյալների համաձայն 1930 թվի հոկտեմբերի 31-ին արձմիութենական անդամների մեջ գործադուրկների թիվը 45-501 եր: Փաստորեն գործադուրկներ թիվը հասնում և մինչև 100,000-ի: Մեծ և գործադուրկ կությունը նաև դյուղատնտեսական բանվորների մեջ: Գոյություն ունի միայն կամավոր ապահովագրություն: Կա գործադուրկության պետական հանձնաժողով, վորը կա գործադուրկների համար կազմակերպում և հասարակական աշխատանքներ: Գործադուրկները կանոնավոր նպատակ վոչ մի տեղից չեն ստանում:

ՆՈՐՎԵԳԻԱ

Արձմիութենական պաշտոնական տվյալներով գործադուրկների թիվն այստեղ կազմում և 40,600 մարդ: Փաստորեն գործադուրկների թիվը հասնում և մինչև 80,000 մարդու: Նորվեգիայում գործադուրկության ապահովագրություն գոյություն չունի: Գործադուրկներն ողնություն ստանալու համար կարող են դիմել համայնական աղքատախնամ գրամարկիզներին: Ուղիւում նման գրամարկիզներն բնտանիքավոր գործադուրկներին տալիս են շարժական 15—20 կրոն և բացի այդ, հնարավորություն են տալիս ստանալու ձրի լուսավորություն, տա-

քուժյուն և վճարում են բնակարանի վարձը: Սժուրի
գործադուրկներն ստանում են շաբաթական 16 կրոն
և բացի այդ, բնակարանի վարձը: Մյուս քաղաքներում
այդ նպաստներն զգալի չափով ցածր են: Մի քանի հա-
մայնքներ եւ վո'չ մի նպաստ չեն տալիս գործադուրկնե-
րին:

տպահովագրում, բանիմոր դառի կենսական մակարդակի
դեմ կապիտալիստներին մղած ունընդհատ արշավի հե-
տևանքով, դործադուրկն ոգտվում է մի նպաստով, վոր
չատ անգամ նրա աշխատավարձի 50%-ն անգամ չի կազ-
մում, միշտ չի ստանում նա այն և վորչ ել դործադուրկու-
թյան ամբողջ ընթացքում: Այդ չնչին նպաստը, վոր
առանց այն ել սովային նպաստ և, շարունակում են հե-
տըզհետե կրճատել: Նպաստը չի բավականանում ամե-
նանորմալ մարդկային դոյությունը սղահպանելու ան-
գամ:

Համալսարհային տնտեսական ճշմարտամբ խորանում ու լայնանում է, դործադրելիների թիվն ավելանում է որ-ավուր: Յեւ վորքան յերկարաձգվում է դործադրելու թյունն, այնքան դժվար է դառնում դործադրելի համար կարելին ու սովին գլխամալը: Համալսարհային տնտեսական կրիլիսը դառնում է յերկարատե, ձգձգվող, լուրջ, վորովհետեւ նա հանդիսանում է փողոց, մեռնող կապիտալիզմի կրիլիս: Սրա կապիտալիզմի դործադրելու թյունն եւ ներկայանում է իրի մի լուրջ ու յերկարատե պրոբլեմ, վորն որ-ավուր դառնում է ավելի ծանր ու ավելի լուրջ: Գործադրելու թյան դեմ կռիվը, վոր տարվում է կապիտալիստական յերկրներում, հանդիսանում է սոսկ խոսք ու դրույց, կատարելապէս պալիտով, վոր բնավ չի կարող բարելավել դործադրելիների դրությունը եւ դրա հետ միասին կապիտալիստական յերկրների ամբողջ բանվոր դասակարգի դրությունը: Կռիվը դործադրելու թյան դեմ վերջին ժամանակներս դարձել է շարժման հիմք եւ քաղաքական կարեւորագույն մոմենտներէջ մեկը, վորի շուրջը կենտրոնացած

Բուրժուական «պետական անձնավորութուններին» քչերը չեն, վոր զլուխ են կոտրում, թե ի՞նչպես մաքառեն գործադրկության դեմ: Այսպես որինակ, այն ինդերը, թե «ինչպես մաքառել գործադրկության դեմ», անգլիական պարլամենտի 1929 թվի ընտրական կամպանիայի առանցքն եր կաղմում:

Կարելի չե մատնանշել գործադիրը՝ իսկ
լու մի այլ «միջոց», վոր դտել է Անգլիայի աշխատանքի
մինիստր Մարզարիտա Բոնֆիլդը, վորն առաջարկում
է գործադուրկ տեսչություն բանվորուհիներին աշխա-

19

ների կաղմակերպման հակառակորդներ են: Դասակարգային խաղաղության նրանց զիրքավորումը չի կարող համատեղվել դասակարգային կռիվ խնդրի հետ, վորն անխուսափելիորեն կանդնում է գործադուրկների կաղմակերպութունների առաջ:

Գործադուրկներին կաղմակերպելու առաջին փորձերը տեղի յեն ունենում նյութական ողնության հողի վրա, այսինքն դրամական հանդանակութունների, ճաշարանների և այլն կաղմակերպման համար: Հետագայում այդ կաղմակերպութուններն ամրանում են և վերափոխվում դասակարգային պրոլետարական կաղմակերպութունների, վորոնք կոչ են անում գործադուրկներին վոչ միայն դուրս դալու առանձին ցույցերի, այլև տանում են կաղմակերպված պայքար կապիտալիստների դեմ գործադուրկների ու ամբողջ բանվոր դասակարգի դրությունը բարելավելու համար: Վերջին ժամանակներս գործադուրկների շարժումն ուժեղացել է վոչ միայն այն յերկրներում, ուր համեմատաբար գործադուրկների մեծ կուտակում կա, այլև անցել է այն յերկրներին, ուր քիչ է տարածված գործադուրկությունը: Գործադուրկների կաղմակերպութունների ցանցն առանձնապես ծավալվեց համաշխարհային կրիզիսի շրջանում: Գործադուրկների կաղմակերպութունները վերածուլվում են վորպես «գործադուրկների կոմիտեներ» կամ գործադուրկների խորհուրդներ, վորոնք ընտրվում են գործադուրկների կուտակման վայրերում (աշխատանքի բորսաներում, աշխատանքի բաժանմունքներում, դանադան բյուրոներում, վորոնք բանուժ են վորոնում, և ուր բանվորները հավաքվում են ցուցակագրվելու և այլն):

Բացի գործադուրկների տեղական կոմիտեներից, մի շարք յերկրներում գոյութուն ունեն գործադուրկների շրջանային կոմիտեներ, վորոնք կաղմակերպչորեն միացնում են վողջ շրջանի գործադուրկներին: Այդ կոմիտեներն ընտրվում են գործադուրկների շրջանային միտեններն ընտրվում են գործադուրկների շրջանային համագումարներում: Մի շարք խոշոր յերկրներում գործադուրկներն արդեն միացած են և աղագային մասը տարով, այսինքն գումարվել են գործադուրկների աղագային համագումարներ, վորոնք ընտրել են գործադուրկների աղագային խորհուրդ կամ տվյալ յերկրի գործադուրկների կենտրոնական կոմիտե:

Գործադուրկների աղագային խորհուրդը կամ կենտրոնական կոմիտեն ղեկավարում է վողջ յերկրի գործադուրկները շարժումը, դիրեկտիվներ ստանալով ու սերտ կապ պահպանելով տվյալ յերկրի հեղափոխական արհեստակցական շարժման հետ:

Ռեֆորմիստական արհմիութունները մինչև վերջին ժամանակներս չէին հետաքրքրվում գործադուրկների շարժումով ու նրանց կաղմակերպութուններով: Գործադուրկների շարժման ղեկավարութունը և նրա կաղմակերպումն ու ոժանդակումն իրականացնում են միայն կոմկոնսուցյութունն ու հեղափոխական արհմիութենական կաղմակերպութունները:

Յեւ սրա շնորհիվ գործադուրկների կաղմակերպութուններն աճում են, նյութական ոժանդակութուն ցույց տվող դրամարկներեց վերածվում մասսայական գաղափարային կաղմակերպութունների, վորոնք կաղմակերպում են վոչ միայն բողոքի ցույցեր ու միտինգներ, այլև գործադուրկների հեղափոխական յեւլթներ, առաջադրելով վոչ միայն գործադուրկների

առերյայ արհեստները, այլև քաղաքական բնույթի արհեստներ:

Գործադուրկների խորհուրդներն ու կոմիտեները մորելիզացիա չեն անում գործադուրկ մասսաներին մասնակցելու պիկետներին գործադուրկ ժամանակ (Բերլինի մետաղագործների գործադուրկը և ուրիշները), կոչ են անում բանվորներին կռվելու աշխատավարձի իջեցման դեմ և այլն:

Կապիտալիստական յերկրներում տեղի ունեցող բանվորների արմատականացումը (ռադիկալիզացիան) անդրադարձավ նաև գործադուրկների շարժման վրա: Հաճախ գործադուրկները դուրս են գալիս քաղաքական բնույթի լուղունսներով: Այդ յերկրները շատ դեպքերում վերջանում են ընդհարումներով վոստիկանության ու ժանդարմերիայի հետ: Գործադուրկներն այժմ մարտական վուդի ունեն և ցանկություն կռվելու իրենց իրավունքների համար:

Գերմանիան ներկայիս հանդիսանում է մի յերկիր, ուր գործադուրկներն ավելի կադմակերպված են: Գերմանիայի դրեթե բոլոր քաղաքներում կան գործադուրկների տեղական կոմիտեներ: Պրոֆիտներն Ն կոնդրեսի ժամանակ այդպիսի կոմիտեների թիվը հասնում էր 1200-ի: Ներկայիս տեղական կոմիտեների թիվըն զգալի կերպով ավելացել է, կադմակերպված են տեղական նոր կոմիտեներ այն վայրերում, ուր առաջ չկային: Տեղական կոմիտեներին ղեկավարում են չբրջանային կոմիտեները: Գործադուրկների շարժումը, համադրմանական մասշտաբով, ղեկավարում է պրոֆուպոզիցիայի համադրմանական կոմիտեյին կից գործող գործադուրկների բաժանմունքը: Գերմանիայում

գործադուրկներն ունեն իրենց մամուլը, վորը քննարկում է գործադրկության վերաբերյալ հատուկ խնդիրներ:

Գերմանական գործադուրկները կադմակերպված են համեմատաբար ավելի լավ, քան մյուս յերկրների գործադուրկները: Նրանց այդ լավ կադմակերպվածությունըն արտահայտվում է իրենց՝ գործադուրկների յերկույթներում, նրանց առաջադրած պահանջներում, բողունդներում, գործադուրկների հաստատած կապով իրենց ու աշխատողների վարած պայքարի միջև, գործադուրկների մասնակցությամբ գործադուրկների կադմակերպելու մեջ, այդ գործադուրկների ժամանակ իրենց մասնակցությամբ պիկետներին և այլն: Բացի գործադուրկների յերկույթները սոցապահովադրման վատթարացման դեմ, բացի ակտիվ մասնակցությունը մայիմեկյան ցույցերին, բացի իմպերիալիստական պատերազմի դեմ յերկույթներից Ոգոստոսի 1-ին ի պաշտպանության իՍՅՄ-ի, և այլն և այլն, գործադուրկներն ունեցել են նաև մի շարք այլ յերկրներ:

Բերլինը մի քանի որինակներ.

«1930 թվի մայիսի մեջ, Բերլինում գործադուրկների ժողովները վերածվեցին բադմամարդ ցույցերի: Մի շարք քաղաքներում (Համբուրգում, Հալեյում, Շտուտգարտում և այլն) պրոթիկցիոն գործադուրկների համերայիությունը: Գործադուրկներ աշխվարձն իջեցնելու դեմ»: «Ոգոստոսին Ռուրի խոչոր քաղաքներում (Հեռսենում, Հելդինկիրխենում, Բոխումում) տեղի ունեցան գործադուրկների բադմամարդ ցույցեր Բրյունինսի ոսկիտատորանան միջոդատումների և գործադրկության նպաստի վճարումը դադարեցնելու դեմ: Մուգարարները կոչ եյին անում

ռայինաադի բնորոշություններին քվեարկել հա-
զուտ զերմանական կոմկուսի ցուցակի»:

Գործադրության ղեմ կովի որը, վոր կադմակեր-
պեց Գերմանիայի հեղափոխական պրոֆուպուլիսիան
զերմանական կոմկուսականության ղեկավարությանը,
անցավ բանվորների դժգոհության աճման և գործա-
դուրկների շարժման վերելքի նշանաբանի տակ: Ժո-
ղար ցուցարարներ: Ամենախոշոր ցույցը տեղի ունեցավ
Սիմենստագետում, ուր Սիմենսի գործարաններում աշ-
խատում են մոտ 20.000 բանվորներ: Այդ ցույցն ա-
մենալավ ցուցանիշն էր գործադուրկների ու աշխատող-
ների Ֆրոնտի միասնականության: Գործադուրկները
մոտեցան ձեռնարկության դռանն այսպիսի լուրջոնդ-
ներով. «Բանվոր, ձայն տուր № 4 ցուցակին (կոմու-
նիստներին)», «Կորչեն Ֆաշիստական մարդասպաննե-
րը»:

Բևեռատարներով ցույցի վայրը հասած վոստիկա-
նությունը ձերբակալեց տասնյակ ցուցարարների: Սա-
կայն, չնայելով վոստիկանական տերրորին, բանվոր-
ների ու գործադուրկների կայունները (չարքերը) շարժ-
վեցին դեպի քաղաքի կենտրոնը նվազաթմբերով ու
բացականչելով:

«Բանվորներ, յեղեք ձեր դիրքերում, կոմկուսակ-
ցությունը սանում է ձեզ դեպի իշխանություն»: «Հաց
և աշխատանք», «Կորչի չահագործողների կառավարու-
թյունը» աղաղակելով, ցուցարարները շարժվեցին
դեպի կառավարչական շենքը: Վոստիկանական մահակ-
ների հարվածների տակ ցուցարարները խուժեցին առ-
գելված ռայոնը՝ Ունտեր դեն Լինդենում ցույց կադմա-

կերպելու, վորից հետո ցույցը ցրվեց: Վոստիկանու-
թյան հետ այդպիսի ընդհարումներ տեղի ունեցան և
այլ վայրերում:

Հոկտեմբերի վերջին, չնայելով պաշարողական
դրություն հայտարարելուն և վոստիկանության սո-
ցիալ-դեմոկրատ պրեզիդենտի արդեւքին տեղի ունեցան
գործադուրկների սովյալ արշավներ դեպի չըջանի խո-
շորագույն արդյունաբերական կենտրոն Հեսսենը,
չնայելով նրան, վոր վոստիկանությունը դրված էր
ռազմական պատրաստականության, բոլոր ճանապարհ-
ներին կանգնած էլին վոստիկանական արդեւակ վաշ-
տեր, վոր ցրում էլին ցուցարարներին ուղիներ մահակ-
ներով, չնայելով ձերբակալություններին, չնայելով
Ֆաշիստական բանդաների դրդումներ բանվորներին
դեմ, վորի հետեանքով յերկու բանվորներ սպանվե-
ցին, իսկ ամբողջ Ռուրի չըջանում մոտ 1000 հոգի յեն-
թարկվեցին ծեծի ու ձերբակալման, — այնուամենայ-
նիվ 10.000 բանվոր ու գործադուրկներ հոկտեմբե-
րի 25 ու 26-ին ցույցի յեկան Հեսսենում: Այդ ցույցերը
կադմակերպվում էլին «Կորչի սովի կառավարու-
թյունը», «Մենք պահանջում ենք հաց և աշխատանք»,
«Մենք քաղցած ենք» լողունդների տակ:

Աղգարանկությունն աջակցում էր ցուցարարներին
բնակարաններով ու սննդով:

Իրիկնասպահին հեծյալ վոստիկանությունը կրակ
բացեց ցուցարարների վրա: Բանվորները հակահար-
ձակման դիմեցին և միջանի տեղերում հետ մղեցին
վոստիկանության հարձակումը:

Ուայնստագի բացման որը, 1930 թվի դեկտեմբերի
3-ին, վողջ Բերլինում առավոտից մինչև յերեկո տե-
ղի ունեցան:

ընդհատ տեղի էյին ունենում աշխատող բանվորների ու գործադուրկների ցույցեր: Հեղափոխական յերգեր յերգելով, հավաքվում էյին ռայստայդի մոտ ցուցաբարներին նոր ու նոր խմբեր: Վոստիկանությունը ռայստադի շենքը դարձրեց զինվորների բանակատեղի և հավաքվողներին ցրում էյին մահակներով: Նույն սրը Գերմանիայի շատ քաղաքներում՝ Լայպցիգում, Համբուրգում, Խեմնիցում, Դրեզդենում և ուրիշ տեղերում տեղի ունեցան ցույցեր տասնյակ հազարավոր աշխատող ու գործադուրկ բանվորների մասնակցությամբ: Վոստիկանության հետ ընդհարման ժամանակ միքանի հողի սպանվեցին, իսկ շատերը յենթարկվեցին ծեծի ու ձերբակալման: Դեկտեմբերի 5-ին «Պրոմպարտիայի» դեմ հարուցված դատի առնչությամբ ամբողջ Գերմանիան բռնեց ցույցերի ու միտինգների հուժկու ալիքը, վորին մասնակցում էյին աշխատող ու գործադուրկ բանվորները:

Այդպիսի որինակների թիվը կարելի յե անվերջ շարունակել:

Անգլիա— սա մի յերկիր և, վորտեղ գործադուրկների կազմակերպություններ գոյություն ունեն 1921 թվից: Սկզբներում գործադուրկության համեմատաբար ավելի կուտակված վայրերում գործադուրկներին նյութական աջակցություն ցույց տալու նպատակով առաջ յեկած այդ կազմակերպությունները կոմկուսակցության ու Պրոֆինտերնի կողմնակիցների ղեկավարությամբ վերածվեցին պրոլետարական, դասակարգային ջոկատների, վորոնք կազմակերպում էյին գործադուրկների ցույցեր ու արշավներ: Գործադուրկների առաջին աղբյային համադրամարում, վոր պեղի ունեցավ

1921 թվի նոյեմբերի 21—23-ին Մանչեստրում, հրապարակ նետվեց հետեյալ լողունգը՝ «Կապիտալիզմի վոչնչացումը գործադուրկության վերացման միակ միջոցն և»: Այդ լողունգը պաշտպանեցին միայն հեղափոխական պրոֆկաղմակերպությունները:

Անգլիայում գոյություն ունեն գործադուրկների տեղական և ազգային կոմիտեներ, վորոնք ղեկավարում են «Փոքրամասնության շարժումի» կողմից:

Տրեդյունիոնների սոցիալ-Ֆաշիստական ղեկավարությունը գործադուրկների կազմակերպություններին ու նրանց աշխատող բանվորների հետ համերաշխ յեւլութներին կատաղի հակառակորդ են հանդիսանում:

Անգլիայի գործադուրկները կոմկուսակցության և Փոքրամասնության շարժման ղեկավարությամբ կազմակերպում են յեւլութներ ու սովի արշավներ:

Բերենք կոնկրետ որինակներ.

Ապրիլին տեղի ունեցավ գործադուրկներ «սովի արշավ» դեպի Լոնդոն ընդդեմ լեյբորիստների կառավարության: Սովի արշավն ընդգրկեց վողջ յերկիրը: Ուղեցուցակների ցանցը կազմված էր այնպես, վոր իր ճանապարհին հարկաւանդան թողալով քաղաքներին ու արեւոտարի մամեւաններին անդամ: Արշավն անցավ բերական կենտրոններին անդամ: Արշավն անցավ մեծ վոգեորությամբ ու հանդիպեց աղբարնամի վոգեորությամբ ու համակրանքին, վորը ցույց տվեց կության լայն համակրանքին, վորը ցույց տվեց մամեւ տեսակ աջակցություն արշավի մասնակիցներին: Միայն սոցիալ-Ֆաշիստները սարտատաժ հայտարարեցին «կոմունիստների հնճարքին» ու բոլոր ուժերով աշխատեցին արդիւք հանդիսանալ արշավին, մերժելով արշավի մասնակիցներին տալ գիյերերու տեղ ու սնունդ: Սոկիցներին տալ գիյերերու տեղ ու սնունդ: Սոկիցներին մասնակիցները, գալով Լոնդոն, մասարշավի մասնակիցները, գալով Լոնդոն, մասնակիցները մայիսմեկի ցույցերին: Մակդոնալդը

սովարչավին մասնակցողների պատգամավորութ-
յանը չընդունեց։ Մակդոնալդի տունը չըջապատ-
ված էր վոստիկանության յետակի գորաչղթա-
յով։ Մայիսի սկզբներին արչավին մասնակցող-
ների պատգամավորությունը խուժեց պարյա-
մենտի կուլուարներն աղաղակելով՝ «Կորչի լեյ-
բորիստական կառավարությունը»։ Վոստիկա-
նությունը սակայն թույլ չտվեց նրանց մտնելու
նիստի դահլիճը։

«Դեյլի Ուորկերն» այդ սովարչավի առթիվ գրում
է. —

«Գործադուրկների հարյուրավոր մղոններով,
Անգլիայի բոլոր ճանապարհներով տեղի ունե-
ցող յերթի ահադին Լֆեկտը, գործադուրկների,
վոր քաղաքներն ու դյուղերն էլին տանում մի-
լիոնավոր բանվորների հուզման լուրը, ինքնին
քաղաքական հսկայական կարեւորություն ունե-
ցող դեպք է հանդիսանում ներկայիս քան յերբ և
իցե, վորովհետեւ առաջին անգամն է, վոր գոր-
ծադուրկները դնում են «բանվորական» կառավա-
րության կապիտալիստական քաղաքականության
դեմ»։

Անգլիայում բանվորական խարտիայի համար մղ-
վող պայքարին ևս մասնակցում են գործադուրկները։

Այսպես 1930 թվի սեպտեմբերին, բանվորական
խարտիայի համար տարվող կամպանիայի ժամանակ
տեղի ունեցան գործադուրկների ցույցեր Բերնեյլում,
Բլադդուրնում, Գլադդուրնում, Նոտինգհեմում և այլ
տեղերում։ Գործադուրկների յեղույթները դեմ ինչպե-
սեւ Գերմանիայում ու այլ յերկրներում, Անգլիայում
նույնպես կիրառվում է վոստիկանական մահակը։ Իր-
բե որինակ կարող է ծառայել՝ գործադուրկների մաս-
նակական ցույցը Համերստրիատում, վոր տեղի ունեցավ

գործադուրկների մի մասին նպաստից զրկելու մտա-
դրության առթիվ։ Ցույցը ցրելու ժամանակ յոթ բան-
վորներ վերաւորվեցին, վեցը ձերբակալվեցին։

Դեկտեմբերի կեսերին, «Պրոմպարտիայի» պրոցե-
սի առնչությամբ Բերնեյլում տեղի ունեցավ գործա-
դուրկների յեղույթ, վոր ԽՍՀՄ բանվորների հետ հա-
մերայնության բանաձև հանեց, իր հավանությունն
արտահայտեց դատավճռի վերաբերմամբ և դատարար-
տեց լեյբորիստական կառավարության վերաբերմունքը
դեպի Խորհրդային Միությունը։ Գործադուրկների այդ
յեղույթը տեղի ունեցավ բանվորական ցույցերի հետ
միաժամանակ, ցույցեր, վոր «Պրոմպարտիայի» պրո-
ցեսի առնչությամբ տարածվեցին ամբողջ Անգլիայում։
Միքանի ցույցերի ժամանակ գործադուրկները
կազմակերպեցին ինքնապաշտպանություն։

Որինակ, Բրեդֆորդում դեկտեմբերին տեղի ունե-
ցած գործադուրկների ցույցի ժամանակ, յերբ պա-
հանջում ելին ձմեռային նպաստ գործադուրկներին,
ցուցարարները պատգամավորություն ուղարկեցին
լեյբորիստական բյուրոյի մեյստերի մոտ, բայց նա
պատգամավորներին չընդունեց։ Ցուցարարները կազմա-
կերպեցին պահակ պատգամավոր-գործադուրկների
վրա, վորը հնարավորություն չտվեց վոստիկանու-
թյանը ձերբակալելու նրանց։

Անգլիական գործադուրկների յեղույթներն որ-
հանալիս յեն դառնում ու ստանում հեղափոխա-
կան բնույթ։ Այդ յեղույթների մեծ նշանակություն-
նը կայանում է նրանում, վոր նրանք ուժեղացնում են
այնչապես ԽՍՀՄ-ի և ԳԽԽ-ի միջև գործադուրկների համախմբու-

Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում կան գործադուրկների տեղական կոմիտեներ, նույնպես և շրջանային կոմիտեներ մի շարք խոշոր քաղաքներում, ինչպես՝ Նյու-Յորքում, Չիկագոյում, Դետրոյտում, Կիլ-լենդում և այլ վայրերում։ Տեղական կոմիտեները միացած են գործադուրկների Աղգային խորհրդի միջոցով, վորն իր աշխատանքները տանում և Արհմիութենական միավորման լիգայի ղեկավարությունը։ Բացի այս խորհուրդներից, Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում կան գործադուրկների կաղմակերպություններ ոտար-երկրյա փոխադարձ ոգնություն համայնքների մեջ։ Այսպես որինակ, յուզոսլավյան բանվորների մեջ կան 200-ից ավելի գործադուրկների կաղմակերպություններ։ Այդ կաղմակերպությունները կապված չեն Արհմիութենական միավորման լիգայի հետ։ Հիմնական լոգունդը, վորն համար պայքար են մղում Ամերիկայի գործադուրկների կաղմակերպությունները, հանդիսանում և պետություն ու ձեռնարկատերերի հաշվին մտցնել պետական սոցապահովագրում։

Գործադուրկների կաղմակերպման աշխատանքները Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում տեղի յեն ունենում Արհմիութենական շարժման լիգայի հրավերով 1930 թվի հուլիսին Չիկագոյում դումարված գործադուրկների Համաամերիկական կոնգրեսի մչակած սլանով։ Այդ կոնգրեսին մասնակցել են 1320 պատգամավորներ, վոր ներկայացնում էին Հ. Ա. Մացյալ Նահանգների բոլոր մասերն ու արդյունաբերության բոլոր ճյուղերը։ Այդ կոնգրեսը վորոչում հանեց Արհմիավորման լիգայի ղեկավարության տակ ստեղծել գործադուրկների տեղական կոմիտեներ այն վայրերում, վորտեղ

գեո չկան աղգայիք։ Կոնգրեսի կենտրոնական խնդիրն էր գործադուրկների պետական ապահովագրման համար մղվող պայքարի հարցը և աշխատող ու գործադուրկ բանվորների պայքարի մեջ սերտ կապ հաստատելու խնդիրը։ Այդ կոնգրեսից հետո Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում տեղի ունեցան գործադուրկների մի ամբողջ շարք կոնֆերենցիաներ՝ արդյունաբերության զանազան ճյուղերի, գործադուրկ նեղերի, կանանց, յերիտասարդություն և այլն։

Համագումարում ընտրվեց գործադուրկների կենտրոնական կոմիտե 30 հոգուց բաղկացած։

Գործադուրկների համագումարի ժամանակ Չիկագոյում տեղի ունեցավ իսկական փողոցային կռիվ։ Ձնայելով կառավարության արգելքին ու հաղարավոր հեծյալ ու հետևակ վոստիկասերի ու հեծանված վորների մարկիլիզացիային, ղինված դնդացիներով ու արտասվարեր դաղերով, այնուամենայնիվ տեղի ունեցավ ցույց, վսրին մասնակցում էին 12.000 բանվորներ ու գործադուրկներ։ Դա մի կատարյալ ճակատամարտ էր (բռնյճամարտ)։ Ցուցարարները ղիմատություն ցույց տվին վոստիկանության։ Ցուցարարներից վիրավորվեցին 6 հոգի։ Շատ վոստիկաններ նույնպես վիրավորված էին։

Համագումարից սկսած գործադուրկների շարժման Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում աճեց։ Գործադուրկության բուռն աճման և գործադուրկ ու աշխատող բանվորների դուրության վատթարացման կապակցությամբ գործադուրկների ու աշխատող բանվորների միացյալ յելույթներն որավուր դառնում են ավելի առաջածալալ, հաճախակի, ու պահանջներն ավելի ա-

գործադրել ու աշխատող բանվորների պատգամալու-
նքի միացյալ կոնֆերենցիա: Կոնֆերենցիայի նպա-
տակն էր ասելով գործադուրկների ու աշխատողների
միացյալ ֆրոնտ (ձեռքացում):

Գլխի մի ցնձառ ձեռնարկատերերի պատգամալու-
նքում լողունդն արժանացավ համադուրկների միա-
համուռ արձագանքին: Այդ համադուրկները ցույց է տա-
լիս գործադուրկների ու աշխատողների միացյալ ֆրոն-
տի հաստատումն և այն, վոր գործադուրկների կազ-
մակերպման աշխատանքը Հ. Ս. Միացյալ Նահանգնե-
րում որ-ալուր առաջ է ընթանում:

Լեհաստան. — Գործադուրկների կազմակերպու-
թյուններ կան գրեթե բոլոր արդյունաբերական կենտ-
րոններում: Գործադուրկների գրեթե ամբողջ շարժումն
այստեղ դանվում է պրոֆուրդիցիայի արդեցության
ու ղեկավարության տակ: Լեհաստանի մի շարք քա-
ղաքներում տեղի ունեցան ցույցեր, վորոնց ժամանակ
տեղի ունեցան և ընդհարումներ վոստիկանության
հետ: Ցույցեր տեղի ունեցան Վարշավայում, Գալիչում,
Լոժում, Պարյանիցում, Ժիլարդովում, Խայնայում և
այլ քաղաքներում, ու ամեն տեղ ցույցերին դուռնիաց
ընդհարումներ տեղի ունեցան վոստիկանության հետ,
վորի հետևանքով կային սպանվածներ ու վիրավորներ:

Ֆինլանդ-Սուոմիլիա. — Կան գործադուրկների կազմա-
կերպություններ: Այդ կազմակերպությունների աշխա-
տանքները վերջին ժամանակներս արագ թափով առաջ
են դնում: Կան տեղական կոմիտեներ, նույնպես և
չքանային, վոր ընտրված են գործադուրկների շրջա-
նային համադուրկներում: Գործադուրկների շար-
ժումն արագ կերպով զարգանում է: Դրեթե ամեն ոք

տեղի յեն ունենում բազմաժամադ Ժիախոդներ ու ցույցեր
«Հաց և աշխատանք» լողունդով: Մինչև 1930 թվի ա-
շունքը գործադուրկների շարժումն արտահայտվում էր
զանազան ժողովներով, վոր կազմակերպվում էին լիակ
շենքերում: Ներկայիս շարժումն աստեղծ է մարտական
բնույթ: Ժողովները վերածվում են ցույցերի ու փակ
շենքերից վոստադրվում վոլոդ: Հաճախ դեպքեր են
վնում, յերբ գործադուրկների յելույթները, վոր
սկսվում էին գործադուրկներին անմիջապես իրենց
վերաբերյալ պահանջների պաշտպանության լողունդ-
ներով, վերածվում են քաղաքական ցույցերի: Հաճախ
այդ յելույթները տեղի յեն ունենում ժանդարմների ու
վոստիկանության աչքի առաջ, սակայն նրանք անդուր են
հանդիսանում ցրելու այդ ցույցերը: Շատ անգամ ել
այդ ցույցերը վերջանում են գործադուրկների ընդհա-
րումներով Փաշիսանների վինված ջոկատների ու վոստի-
կանության հետ:

Սկանդինավիական յերկրներ. — Սկանդինավիական
յերկրներում գործադուրկների կազմակերպություններն
ու նրանց շարժումը համեմատաբար դեռ թույլ է դուր-
գացած:

Եվեցիայի մի շարք քաղաքներում կան գործա-
դուրկների կազմակերպություններ: Գործադուրկների
տեղական կոնֆերենցիաներ տեղի ունեցան Նորոտաբե-
մում, Մյուլխայում և այլ տեղերում: Իսկ 1930 թվի
գեկտեմբերին Ստոկհոլմում տեղի ունեցավ շվեդական
գործադուրկների համադուրկներ: Գործադուրկների
շարժումը ղեկավարում է Եվեցիայի կոմիտեը, սակայն
Ժիախոդանակ գետ վորտը արդեցության տեղն նաև
ուժեղացնում է:

Նորվեգիայում, Ֆինլանդիայում և Դանիայում
գործադուրկների կադմակերպութունները դանձում են
դեռ կադմակերպչական շրջանում: Առայժմ կան միայն
վորոշ քաղաքներում գործադուրկների միություններ
ու կոմիտեներ: Չնայելով գործադուրկների թույլ կադ-
մակերպությանը, կապենհագենում ու այլ քաղաքնե-
րում տեղի ունեցած գործադուրկների բուռն ցույցեր,
վորոնց ժամանակ տեղի ունեցան նաև քննարկումներ
վոստիկանության հետ: Գործադուրկների միտինգներ
ու ցույցեր տեղի ունեցան նաև Հելսինգֆորում:

Բալկաններ.—Բալկանյան յերկրներին Բուլղարիան
այն յերկիրն է, վորտեղ դտնվում են գործադուրկների
ամենալավ կադմակերպություններ: Բացի գործա-
դուրկների առանձին կոմիտեներից, վոր գոյություն
ունեն Բուլղարիայի զանազան տեղերում (Սոֆիա,
Պլովդիվ և այլն), կա նաև կենտրոնական մի կոմիտե,
վոր միացնում է Բուլղարիայի բոլոր գործադուրկնե-
րին: Այդ կոմիտեն հրապարակում է հատուկ ժուրնալ,
վոր նվիրված է գործադուրկության դեմ մղվող պայքա-
րին, և բացի այդ, գործադուրկների շահերը չոչափող
ինդիկներին վերաբերյալ առանձին թերթիկներ: Բուլ-
ղարիայում մինչև իսկ անցկացրին գործադուրկների
համաբուլղարական համագումար:

Ռումինիայում գործադուրկները դեռ թույլ են կադ-
մակերպված: Սակայն, չնայելով դրան, 1930 թվին
գործադուրկների բազմամարդ յեւույթների ալիքը բրո-
նեց ամբողջ Ռումինիան, վորոնց ժամանակ վոստիկա-
նությունն իր ամբողջ դաժանությունը ցուցաբերեց
գործադուրկների դեմ:

Հունաստանում գործադուրկների ամբողջ շարժու-

մը կենտրոնացած է լիսավորապես ծխախոտագործնե-
րի մեջ, վոր Հունաստանի բոլոր գործադուրկների
դրեթե $\frac{1}{3}$ -ն են կադմում: Մի շարք տեղերում կոմիտե-
ներ դեռ նոր են կադմակերպվում: Հունաստանի գոր-
ծադուրկները մասնակցել են ցույցերի, վորոնց ժա-
մանակ ունեցել են արյունալի քննարկումներ վոստի-
կանության հետ:

Յապոնիա.— Գործադուրկների շարժումն այստեղ
թույլ է դարգացած: Շատ դեպքերում նա կրում է տա-
րերային քնույթ, վերածվելով մի շարք ցույցերի, լու-
ծարքային նպաստ տալնալու և գործից արձակելը վե-
րացնելու պահանջով:

Հնդկաստան.— Գործադուրկների կադմակերպու-
թյուններ գոյություն ունեն խոշոր կենտրոններում՝
Բոմբեյում, Կալկաթայում և Նագպուրում: Բոմբեյում
կենտրոնացած են մեծ քանակությամբ գործադուրկներ,
և գործադուրկների շարժումն այստեղ համուծ է բա-
վական մեծ շահերի: Գոյություն ունեն գործադուրկ-
վական մեծ շահերի: Գոյություն ունեն գործադուրկ-
ների յերկու կադմակերպություններ՝ գործադուրկների
Ասոցիացիա, Գիրնի կամգար միության կից, վորին
դեկավարում են նացիոնալ (ազգայնական) ֆաշիստնե-
րը, և վորը դտնվում է Ազգային կոնգրեսի լիեռլուգիա-
կան ազդեցության տակ, իսկ մյուսը՝ գործադուրկների
միություն, վորին լիսավորում է հեղափոխական թե-
վը: Ազգային կոնգրեսի (նացիոնալ-ռեֆորմիստների) և
հեղափոխական թեխի միջև տեղի ունի համառ կռիվ
գործադուրկների շարժման դեկավարությունը ձեռք
գցելու համար: Չնայելով հակադրված արգելքներին
(ձերբակալություն, վոստիկանության հետապնդում
և այլն), հեղափոխական թեխ ստեղծեց գործադուրկ-

մէջ (կարմիր արհմիութեան, հեղափոխական ազգ-
շէջի, Փոքրամասնութեան շարժում): Բացի այդ,
գործադուրկներին պետք է ներգրավել տնտեսական
պայքարի բոլոր մարմինների մէջ՝ պայքարի կոմի-
տեներ, գործադուրկային կոմիտեներ, պիկետներ, բան-
վորական ինքնապաշտպանութիւն,—նույնպէս և սերտ
կապ հաստատել բանվորական ուղեւորական, կոոպերա-
ցիայի, կոմֆրակցիաների, մունիցիպալիտետների ու
բանվորական քնակարաններ վարձող կազմակերպու-
թեաններին հետ և այլն:

Աշխատող և գործադուրկ բանվորների միահամուռ
պայքարի կապը պետք է արտահայտվի նաև նրանով,
վոր գործադուրկներին ներկայացուցիչները մասնակցեն
աշխատող բանվորների գործարանային, քաղաքային,
չորհանային և պատգամավորական ժողովներին ու
համագումարներին: Աշխատող բանվորների կազմա-
կերպութեան նախապայքարը պահանջները մշակե-
լիս նրանց մէջ պիտի մտնեն նաև գործադուրկների հա-
տուկ պահանջները:

Գործադուրկներին մէջ աշխատելու և նրանց կազ-
մակերպութեան ձևի վերաբերյալ Գրոֆինտերնի
V կոնգրեսի կարեւորագույն վորուշումներից մեկն է
հանդիսանում՝ աշխատող ու գործադուրկ բանվորներին
միասնական ճակատ (ֆրոնտ) հաստատելը:

Գործադուրկներին կազմակերպելու և նրանց աշ-
խատող բանվորների միասնական ճակատ հաստա-
տելու հետ միասին Գրոֆինտերնի V կոնգրեսը հե-
շտփոխական կազմակերպութեան կարեւոր խնդ-
րներն է մեկն և համարում՝ օտար լինելու պայքարում
օխտոմատիկաբար մերկացնել այն քաղաքականութեան

նը, վոր վարում են օկոպացիաները գործադուրկներին
օղնութեան խնդրում, ինչպէս և նրանց փորձերը՝ գոր-
ծադուրկներին հակադրել աշխատող բանվորներին:

Սոցիալ-ֆաշիստների փորձերին՝ գործադուրկ
մասնակցին օղնադուրծել վորպէս շտրեյկերիսերներ,
պետք է հակադրել՝ գործադուրկներին աշխատողների
պայքարի մէջ ներգրավելու, նրանց գործադուրկային
կոմիտեներին մէջ մացնելու, գործադուրկներին գործա-
դուրկների ու նրանց պատճառների հետ ինֆորմացիոն
կարգով ծանոթացնելու, շտրեյկերիսերութեան դէմ
աշխատող մշկու, գործադուրկ ու աշխատող բան-
վորների միացյալ ժողովներ կազմակերպելու քաղա-
քականութեանը:

Դա կլինի աշխատող ու գործադուրկ բանվորների
միասնական ճակատի իրականացումը և վոր մեկի հա-
կադրութեանը միասին, ինչպէս կամենում են այդ սո-
ցիալ-ֆաշիստները:

Դա կլինի ընդդէմն այն բանի, վոր գործադուրկ-
կութեան պրոբլէմը հանդիսանում է մի պրոբլէմ, վոր
կենդանի կերպով լուծում է ամբողջ բանվոր դասակար-
գին:

ՍՈՑԻԱԼ-ԴԱՇԻՍՏՆԵՐԻ ՄԱՆԿԱՐԱՆԵՐԸ

Վոր վոր համար նորութիւն է, վոր ամեն տիպի
սոցիալ-ֆաշիստները բանվոր դասակարգի կենսական
մակարդակի դէմ կապիտալիստների գործած արշավի
ժամանակ գործիք են հանդիսանում կապիտալիստա-
կան հարձակման: Դա հանրամատչելի ճշմարտութիւն
է: Սակայն, մասնակցի արմատականացման կապակ-
ցութեամբ ու նրանց հեղափոխականացման ամձան հե-

տեղակայելով, սոցիալ-ֆաշիստներին մեջ յերկյուղ և ծագում, թե չլինի՝ իրենց բացարձակ պաշտպանությամբ կապիտալիստներին՝ կորցնեն մասսաների մեջ իրենց վերջին վարկը: Իսկ վոր դասակարգի դրուժյան վատթարացումը, գործադրկուժյան կատաղի աճը, գործադուլային շարժման զարգացումը, գործազուրկների կազմակերպությունների ընդլայնումն ու ամրապնդումը կոմկուսակցության ու հեղափոխական արհմիությունների ղեկավարության տակ, աշխատող ու գործազուրկ բանվորների միասնական ճակատ հաստատելու աշխատանքները, գործազուրկների մարտական յեղեթները, — այս ամենը ցուցանիշներ են հանդիսանում սոցիալ-ֆաշիստների համար, վոր բացարձակ հակաբանվորական տակտիկան դատապարտված և լիակատար անհաջողության բանվորական մասսաների մեջ: Այստեղից ել ծագում են սոցիալ-ֆաշիստների զանազան ձևերով զանազան մանևվրների դիմելու փորձերը: Շատ հաճախ այդ մանևվրները կարված են լինում պիտակ թելով, այնպես, վոր բանվորները հասկանում են այն: Որինակի համար վերցնենք Աշխատանքի ամերիկական Ֆեդերացիայի նախագահ Գրինին, վորը համարում է, թե հ. Ա. Միացյալ Նահանգներում սոցիալական ապահովագրում մտցնելը կլինի բանվորներին «խաբել», վոր ամերիկական բանվորների համար չափադանց վերափորական կլինի կապիտալիստներից ու պետությունից «վորորմություն» ստանալը: Գրինը ամերիկական բանվորների համար չե, վոր մտահոգված է, այլ պաշտպանում է ամերիկական կապիտալիստներին գործադրկության սոցապահովագրման հետ կապված «սովելորդ» ծախքերից:

Սոցիալ-Ֆիաչիստները դեմ են, վոր գործադուրդ-
ները կազմակերպվեն ու դուրս գան փողոց, պահանջ-
ներ առաջադրելով կապիտալիստներին:

[illegible]

միշտ պայքարի ժամանակ:
Բերենք նրանց փորձերից մի քանի կոնկրետ որ-
նակներ:

նակներ.
Հ.Ա.Մ. Նահանգներ. — Յիշխատներն Աշխատանքի
ամերիկական ֆեդերացիայից և Մեստի (սոցիալիստա-
կան կուսակցութիւն) տրպի սոցիալ-Ֆաշիստները մե-
կուսացնում են գործադուրկների շարժումն ու սահմա-
նափակում նրա պահանջները: Նրանց հիմնական լո-
զունդներն են. «Ճնշում կառավարութեան վրա հաս-
տիակական աշխատանքներն ընդլայնելու համար», «Սո-
ցիալական ապահովագրում բանվորների ու ձեռնար-
կատիրի տուրքով»: Նրանք սերտ գործակցում են ի-
սանութեան հետ ու ակտիվ պայքար մղում բանվո-
րական մասսաներին նվաճելու համար: Գրեթե յու-
րաքանչյուր խոշոր քաղաքում նրանք ունեն կոմիտե-
ներ «կարիքավոր գործադուրկներին ոգնութիւն»

77

ցույց տալու համար: Բուրժուազիան ֆաշիստներին ա-
սոցիալ-ֆաշիստներին ոգնությամբ աշխատում է դործ
ունեցող բանվորներին պրոպագանդաների գեմ:
Այդ անտադուներով բանվորների շքանշում տալը և բե-
րում դաժան ընդհարումներ:

Աշխատանքի ամերիկական ֆեդերացիան, սպառ-
նացող դործադուլության դեմ պայքարելու համար,
ստաճադրում է այսպիսի մի լողունգ՝ վեցժամյա աշ-
խատանքի որ և հինգիորդա կրճատ չարաթ, աշխատա-
վարձի համապատասխան էլեցումով: Սպառնացող դոր-
ծադուլության աման դեմ պայքարելու համար այս լո-
ղունգների վերաբերմամբ միանգամայն համաձայն են
իրար հետ հետևիչալ լամբալորումները: Աշխատանքի
ամերիկական ֆեդերացիան, մետալստների սոցիալակ-
ցությունը և լիբերալները «ենչեն»-ից ու հետև Ռե-
պուբլիկ-ից:

Սոցիալ-ֆաշիստների պայքարը յերբեմն ընդունում
է բացահայտ ձևեր: Այսպես որինակ՝

Միլլիոնում դործադուլներին Խորհուրդը սոցիալ-
լիստների ձեռքով դուրս վանելից բատուլից (քաղաքա-
յին խորհուրդ) այն պատճառով, վոր «ուղղակի դա-
տարի կոմունիստական պրոպագանդա չի» նրա պա-
հանջները՝ դործադուլներին անհապաղ ոչնչելու վերա-
բերյալ:

Լեհաստան. — Շարժումն աճելու կապակցությամբ
սոցիալ-ֆաշիստները, վոր վոր մի աղդեցություն չու-
նեն դործադուլների մեջ, վորձեր են անում դործա-
դուլներին շարժումն իրենց ձեռքն առնել և հենց դրա-
նով ել կազմալուծել նրանց շարքերը: Այդ նպատակով
էլ Լեհ. սոցիալիստների կուսակցության մամուլն սկսեց

դրիլ դործադուլներին կազմակերպելու մասին: Վարդա գոր-
ծադուլների դրույթունը բարեկամելու կոնկրետ «կար-
դինալ միջոցներ» ԼՍԿ-ի սրգան «Ռարտանիկ»-ը (աշխա-
տավոր) համալում է՝ հարկը չվճարող ձեռնարկատե-
րերից խել աղբանքի այն ավելցուկը, վոր չի սպառ-
վում կրիվիսի հետևանքով (քարածուխ, մանածագոր-
ծային աղբանքներ և այլն) և բաժանել այն դործա-
դուլներին ընտանեկաններին:

Հնդկաստան. — Բացի դործադուլներին կազմակեր-
պություններեց, վորոնք դանվում են պրոֆչարժման
ձախ թեի ղեկավարության տակ, կան նաև դործա-
դուլներին այլ կազմակերպություններ, վորոնց դիմա-
վորում են աղբանքական ու ֆորմիստները և վորոնք
դանվում են դործադուլներին Սպալին կոնդրե-
սի կազավարական աղդեցության տակ: Սպալին կոն-
դրեսն ամեն կերպ աշխատում է ցույց տալ իրեն
մակերպության պահանջների մեջ կա և դործադուլ-
ներին սոցիալական ապահովագրության կետ: Վերջին
ժամանակներս վորոշված է այդ կազմակերպությունը
վերածել դործադուլների համահնդկաստանյան կազ-
մակերպության: Նրանց պահանջները կայանում են
հետևյալում.

- 1) Աշխատանք տալ կամ նպաստ դործադուլներին,
- 2) վճարել ամսական նպաստ 30 ուրլու չափով պետու-
- 3) հաստատել մաք-
- 4) վերսկսել աշխա-
- 5) հետ ընդու-

Քուղու վրա: Այս պահանջներից մի քանիսն ամբողջապես վերացած են ձախ թևից, ըստ վորում աղգային-ոն-
ֆորմիստներն ստիպված են խոսքով դոնե մանեվրներ
անել, վորպեսզի գործադուրկների շարժումն իրենց
ձեռքին պահեն: Սոցիալ-ֆաշիստները հաճախ միտինդ-
ներ են կազմակերպում գործադուրկների համար, վոր-
տեղ հայտարարում են, թե գործադուրկության միակ մե-
ղավորը բրիտանական իմպերիալիզմն է և գործադուրկ-
ների մեջ ազխտացիա չեն մղում հոգուտ Աղգային կոն-
գրեսի և այլն: Նրանք տեղերում կազմակերպում են
նաև «Գործադուրկների ասսոցիացիայի» բաժանմունք-
ներ և այլն: «Բանվորական շարաթն» անցկացնելիս աղ-
գային-ոն-ֆորմիստներն անցկացրին «գործադուրկներին»
հատուկ որ հետեյալ լուրջնաբով. «Գործադուրկության
մեղավոր հանդիսանում է բրիտանական իմպերիալիզ-
մը, կեցցե Աղգային կոնգրեսը, վոր գլխավորում է պա-
լարն իմպերիալիզմի դեմ»: Գործադուրկների ասսոցիա-
ցիան Աղգային կոնգրեսի հետ միասին ողջագործում
են գործադուրկներին դյուղացիությունը կազմակերպե-
լու աշխատանքում: Գործադուրկների ասսոցիացիան
միաժամանակ պալար է մղում ձախ քեվի դեմ: Այդ-
պիսի աշխատանքով ու անհյան նյութական ոժանդա-
կությամբ Աղգային կոնգրեսն իր ոնֆորմիստ-գործա-
կալների միջոցով աշխատում է գործադուրկների շար-
ժումը գցել իր ձեռքը, դրավելով ու ապակենտրոնաց-
նելով գործադուրկների ուշադրությունը դասակարգա-
յին պալարից:

Սոցիալ-ֆաշիստների այդ մանեվրները (ձեւերը),
ներկայիս ընդունում են կազմակերպված միջաղգային
բնույթ: Ճերկորդ և Ամստերդամի ինտերնացիոնալի

ականավոր դավաճաններն իրենց Ցյուրիխի խորհրդակ-
ցության ժամանակ 1931 թվի հունվարի 21—22—ին մշա-
կեցին այդ մեթոդներն ու արձանագրեցին այն իրենց
վորոշումների մեջ:

Իրենց մյուս մանեվրների թվում Ցյուրիխի վորո-
շումներն առաջադրում են, իբրե թե գործադուրկության
զեւ պալարելու համար, պահանջ՝ սահմանել 40-
ժամյա հինգորյա բանվորական շարաթ, դրա տակ ան-
խոս հասկանալով և աշխատավարձի համապատասխան
կրնատում:

Միանգամայն պարզ է, վոր բանվորական որվա
կրնատումն աշխատավարձի համապատասխան կր-
նատումով զրկում է բանվորներին իրենց դյուրության
միջոցների մի մասից, բանվորներին մատնում է քաղ-
ցի ու ցրտի, ցածրացնում նրանց կենսական մակար-
դի ու ցրտի, ցածրացնում վատտակել այն միջնումը, վոր
նրանք չեն կարողանում վատտակել այն միջնումը, վոր
անհրաժեշտ է նրանց ապրուստի համար: Կասկած չկա,
վոր բանվորական ժամանակի այդպիսի «կրնատումը»
հանդիսանում է մասնակի գործադուրկության տարտ-
ծում: Սոցիալ-ֆաշիստներն այդպիսի լողունդ առաջա-
դրելով, իրենց ծառայությունն են մատուցանում բուր-
ժուազիային կազմակերպելու պլանավորված մասնակի
գործադուրկություն: Այդպիսի լողունդ առաջադրելով,
բուրժուազիայի ստորաքարչ պոչերը գործադուրկության
դեմ պալարի քողի տակ կամենում են փրկել բուր-
ժուազիային հեղափոխականացող բանվորական մաս-
սաների դեգրադացիան արտահայտությունից և միա-
ժամանակ դրանով աղատել կապիտալիստների դըր-
պանն ու կապիտալիստական պետությունը գործադըր-

կաթայն շաքարով զգած ծաղիկները, աշխատելով
գործադրելու յան ամբողջ բնույթը բանվոր դա-
սակարգի վրին: Այդ պատճառով եւ սոցիալ-դաշտ-
աւանների շտապարան 40-ժամյա բանվորական շաքա-
րի լույսնուր հանդիսանում է նրանց կողմից ստոր խա-
բելութուն բանվոր դասակարգի, վարովհետեւ նա տա-
նում է դեպի բանվոր դասակարգի կենսական մակար-
դակն իջեցնելուն և հանդիսանում է իբրեւ մի վորմ
թշնամութուն ստեղծելու աշխատող ու գործադուրկ
բանվորների մեջ:

Սոցիալ-Փաշխտներն իրենց Յյուրիխի խորհրդակ-
ցութեան ժամանակ վորոշում հանեցին՝ «կազմակեր-
պել գործադուրկներին ոճանդակող մարմիններ»: Բայց
այն մասին, թե ի՞նչպես կազմակերպել և, վոր դիտա-
վորն է, ո՛ւմ միջոցներով պետք է կազմակերպել այդ
ոճանդակութունը—նրանք խորամտորեն լուծում են:
Այդ վճիռը լրացվում է Ամստերդամի ինտերնացիոնալի
վերջին վորոշումով, վորով ստաջարկվում է սահմա-
նել հավասարաչափ ապահովվածար ձեռնարկատերերի
ու բանվորների համար և սոցալ. մարմինների միա-
դյալ պարիտետ վարչութուն (ձեռնարկատերերի և
բանվորների): Իհարկե, սոցիալ-Փաշխտները վոչ մի
ծպտուն չհանեցին գործադուրկներին իրենց աշխա-
տավարձի լրիվ չափով նպաստ տալու անհրաժեշտու-
թեան մասին: Իսկաճանների առաջարկն հարկավ հան-
դիսանում է մուրացկի մի վորոշումով, վոր նետում
են բանվոր դասակարգին և վորի նպատակը վաղուց
նշել է Լենինը. «մեծֆորմիստներն աշխատում են վո-
րորութունով պառակտել ու խաբել բանվոր դասա-
կարգին, դրովն նրանք ուշադրութունը դասակար-

գային պայքարից: Ճարձանների ու սոցիալ-Փաշխտ-
ների ասկտիկան խոսքերով հանդում է նրան, վոր
զարադաշտներ գործադուրկների շահերը, նրանց առա-
ջը նետելով գրոշմաց վորորմութուն, և դրանով
բուրժուազիայի ցուցումների համաձայն, վաւթա-
րացնել բանվոր դասակարգի դրութունն ամբողջա-
պես վերցրած: Նրանց գործերի մասին պերճախոս
վկայում է հենց իրենց ակտիվ մասնակցութեամբ կա-
պիտալիստների կազմակերպած հարձակումն ամբողջ
հակառակ, վորի նպատակն է բանվորների աշխատ-
վարձը նվազեցնել, բանվորական որը յերկարացնել,
գործադուրկների սոցիալական ապահովագրումը վա-
տացնել, պայքար մղել սոցիալական ապահովագրում
մտցնելու դեմ (Ամերիկայում և ուրիշ տեղեր), ակտիվ
աշխատանք տանել իրենց ձեռքը զցելու համար գոր-
ծադուրկների կազմակերպութունները, կամ կազմա-
կերպել ինքնուրույն մարմիններ (Հնդկաստան և
այլն), այն նպատակով, վոր պառակտում զցեն աշխա-
տող ու գործադուրկ բանվորների մեջ և դրովն գոր-
ծադուրկների ուշադրութունը պայքարից:

Սրանք մի մասն են այն մանիվրների, վոր գոր-
ծադրում են սոցիալ-Փաշխտները գործադուրկութեան
դեմ իրենց վարած պայքարի մեջ:

Բանվորական լայն մասսաներն ամեն որ մերկաց-
նում են սոցիալ-Փաշխտների այդ մանիվրները, հիա-
սվաւիւում են նրանց լուի խոստումներից և սկսում են
դատել նրանց մասին վոչ թե նրանց խոսքերի համա-
ձայն, այլ նրանց գործերի համաձայն, և արանով սո-
ցիալ-Փաշխտներն ավելի ու ավելի չեզոքացվում են
բանվորական մասսաներից:

ՄԻ ՅԵՐԿԻՐ,
ՈՒՐ ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՎԵՐԱՑՎԱԾ Ծ

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամն ընդհանրապես և կապիտալիստական ամբողջ աշխարհը, այսինքն վերջը յերկրագնդի հինգ վեցերորդ մասը: Բայց աշխարհի մեկ վեցերորդ մասի վրա, ԽՍՀ Միության մեջ գոյություն ունի պետական ու տնտեսական մի այլ սիստեմ: ԽՍՀ Միության մեջ չկա տնտեսական ճգնաժամ: ԽՍՀ Միության մեջ գոյություն ունի պրոլետարիատի զիջատություն և տարվում է պլանային տնտեսություն:

ԽՍՀ Միության բանվորներն ու գյուղացիները Համկ(բ)ի-ի ղեկավարությամբ խանդավառությամբ սոցիալիզմ են կառուցում: ԽՍՀ Միությունը մտնի և արդեն հնգամյակի յերրորդ վճռական տարին, այն տարին, յերբ պիտի ավարտվի սոցիալիզմի հիմքի կառուցումը: ԽՍՀ Միությունն ինդուստրացվում է, նա կառուցում է նոր զիգանտներ (հսկաներ), գործարաններ ու ֆաբրիկներ, խոշոր կոլտնտեսություններ ու խորհտնտեսություններ: Սոցմըցման միջոցով ԽՍՀՄ-ում լայն մասսաներն ավելի ու ավելի ներգրավվում են սոցիալիզմի շինարարության մեջ: ԽՍՀ Միության մեջ վոչ միայն հիմնովին վերացված է գործազրկությունը, այլև նորանոր բանվորական ուժեր են ներգրավվում որ-ավուր ծավալվող արդյունաբերության մեջ: 1931 թվին պահանջվում է մոտ 2 միլիոն նոր բանվորներ ու բանվորուհիներ ներգրավել արդյունաբերության մեջ:

Գործազրկության վերացումը ԽՍՀՄ-ում հանդիսանում է յերկրի սոցիալիստական ինդուստրացման

հսկայական հաղողության և կոլտնտեսական ու խորհտնտեսական շինարարության բուռն տեմպի արդյունք: Գործազրկության վերացումը ԽՍՀՄ-ում բնավ չի նշանակում, թե ԽՍՀՄ-ում այլևս բացարձակապես չկան աշխատող ուժեր:

ԽՍՀՄ-ում կան դեռ ահադին բանվորական կադրեր, վորոնց կարելի չի ավելի լավ ու լրիվ ոգտագործել: Պահեստում կա դեռ կանոցի բանվորական ուժեր: Վորը դեռ չի ներգրավված արդյունաբերության մեջ: Բայց այս, բանվորական ուժի հիմնական պահեստները դառնում են գյուղատնտեսության մեջ:

ԽՍՀՄ-ում սուր կերպով բարձրացել է նոր կադրերի պատրաստելու խնդիրը: Գործազրկության վերացումը ԽՍՀՄ-ում քաղաքական մեծ նշանակություն ունի, առանձնապես յեթե հակադերեք ԽՍՀՄ-ն կապիտոնի, առանձնապես յերկրներին, ուր ներկայիս 50 միլիոն տալիստական յերկրներին, ուր ներկայիս 50 միլիոն գործազրկներ կան: Գործազրկության լիկվիդացիան ԽՍՀՄ-ում հնարավոր յեղավ, վորովհետև ԽՍՀՄ-ում գոյություն ունի պրոլետարական զիկտատուրա, վորովհետև իշխանության գլուխ կանգնած է բանվոր դասակարգը, վոր գործում է հոգուտ բոլոր աշխատավորներին շահերի: ԽՍՀ Միությունը միակ յերկրն է, վորտեղ բանվոր դասակարգի գրությունն որ-ավուր լավանում է: Այդ բարելավման ցուցանիշներն են՝ աշխատանքում: Այդ բարելավման ցուցանիշներն են՝ աշխատավարձի բարձրացումը, 7-ժամյա բանվորական որ մոտցելը, իսկ վիսասակար ձեռնարկներում՝ 6-ժամյա բանվորական որ, անընդհատի անցնելը, բանվոր դասակարգի սոցապահովագրման և նյութական-կուլտուրական աշխատավորների նյութական վիճակի անշեղ բարձրացումը և քաղաքական յեկամտի մեջ:

Կապիտալիստական ամբողջ աշխարհում արդյունա-
բերական կրկնախ հետ միասին բուռն թափով տարած-
ված է և գյուղատնտեսության կրկնախ: Յուրենի կամ
բամբակի բարձր բերքը կապիտալիստական աշխարհում
գններն ընկնելու պատճառով համարվում է կատարու-
թո՞փա, և բուրձուական քաղաքացիներն էլ ուրիշ յեւջ
չեն դանում գյուղատնտեսության համար, բացի ցան-
քերի կրճատումը, կամ ուղղակի պահեստի մթերքների
վոշնչացումը, մինչև իսկ նրանց այրելն ու ծով թա-
փելը:

Կապիտալիստական յերկրներում ամբողջ գյուղա-
տնտեսությունը դանվում է կալվածատերերի լծի
տակ:

ԽՍՀՄ-ում, բանվոր դասակարգի ղեկավարու-
թյամբ, գյուղացիությունն, աղաղված կալվածատե-
րերի իշխանությունից, վոր ճնշում էր նրան ցարական
Ռուսաստանում, այժմ ինքը լիկլիկացիայի յե յեն-
թարկում կուլակությունն՝ իբրև դասակարգ, համա-
տարած կոլեկտիվացման հիման վրա:

Կապիտալիստական յերկրների պրոլետարիատի ու
գյուղացիության հայացքը հառած է պրոլետա-
րական դիկտատուրայի յերկրի վրա: Նրանք տնխուստ-
միելիորեն զուգահեռ են անցկացնում այդ յերկու յեր-
կրների միջև, համեմատություն դնում այդ յերկու
աշխարհները, յերկու սխառեմները՝ փողոց, մեանող կա-
պիտալիզմն ու կառուցվող սոցիալիզմը: Այդ զուգահե-
ռը, այդ համեմատությունն ստիպում է նրանց մտա-
հողվել այն հսկա տարբերություն պատճառների մա-
թին, վոր գոյություն ունի ԽՍՀ Միություն և կապիտա-
լիստական յերկրների բանվոր դասակարգի դրություն

միջև, տանդեմած պայմաններում միակ հեռաշար յե-
քը վորոնել կապիտալիզմի վոշնչացման յեւջ:

Բուրձ յերկրների կապիտալիստներն ու նրանց
տոտրաբարձ պոչը կաղմ-լ բուրձ տիպի սոցիալ-ֆա-
շիստները կապաղությամբ են նայում ամբարդվող
պրոլետարական պետություն վրա՝ կենդանի ապացույ-
ցին այն բանի, վոր ճնշված, հարստահարված բանվոր
դասակարգը կարող է իշխանություն վերցնել իր ձեռ-
քը, վերջ տալ պատերազմին, հաղթանակով դուրս գալ
քաղաքացիական կռիվներից, յերկրը հանել ալիքածից
ու սովից: Տասնորս տարի յե արդեն, վոր պրոլետա-
րիստն իր ձեռքն է պահում իշխանությունը, աչալուրջ
պահպանում իր պետության սահմաններն ամեն տեսակ
վտանձգություններից և հաշտություն իրականացնում
է հնգամյակը չորս տարում, իսկ արդյունաբերության
միջանի ճյուղերում նույնիսկ ավելի կարճ ժամկետում:

Կապիտալիստները շատ լավ հասկանում են, թե
բուրձ աշխատավորների համար ինչպիսի մաղխիսական
ուժ է հանդիսանում ԽՍՀ Միությունը: Նրանք ու նը-
րանց հլու ծառա ամեն դույնի սոցիալ-ֆաշիստները
կաշվից դուրս են դալիս, վորպեսզի դարձյալ հնարեն
մի գրպարություն, դարձյալ վորեն կեղծիք ԽՍՀՄ
դեմ, վորպեսզի հեռացնեն մասսաների ուղարու-
թյունը հաղթանորեն սոցիալիզմ կառուցող յերկրից:

Ամբողջ աշխարհի կապիտալիստներն ամենից շատ
տնհանդատացած են այն բանից, վոր ԽՍՀ Միության
բանվոր դասակարգին հաջողվում է կառուցել իր հըն-
դամյակը: Այդ պատճառով հնարվեց մի վերսիտ ղեկա-
հըրդային դեմպինդի մասին, վորն իբր պատճառ է
հանդիսանում համաշխարհային տնտեսական հզնածա-

մի: «Թորհրդային դեմպինգ» առաջադրել հանդիսանում
է վոչ այլ ինչ, յետե վոչ «խաչակրաց արշավանք»-ի
նոր հնարում: «Թորհրդային դեմպինգ»-ի առաջադր
մի փորձ և կապիտալիստական յերկրների քանվոր դա-
սակարդի ուշադրութունը հեռացնելու ԽՍՀ Միության
դեմ պատուրպական արշավի կատարի պատրաստու-
թյունից: Այդ ինտերվենցիայի նախաձեռնողները ճիշ-
ու ջանք են թափում այդ խնդրում միացնել կապիտա-
լիստական բոլոր մեծ ու փոքր պետութւոյուններին ԽՍՀ
Միության դեմ:

1960 թվի վերջերին տեղի ունեցած «Պրոմպար-
տիայի» պրոցեսը հայտարերեց ինտերվենտների շատ
դադոսի պլանները:

Սրա հետ միաժամանակ «Թորհրդային դեմպինգ»-ի
մասին հերյուրված լեզներայի նպատակն և տնտեսա-
կան բոկաղ ստեղծել ԽՍՀՄ-ի դեմ և դրանով հարված
հասցնել հնդամյակի չորս տարում իրականացմանը:

Կապիտալիստների փորձը՝ իրենց մեղքը՝ տնտեսական
կրիզիսի, մասսաների մաստալական աղքատացման,
գործազրկության պատճառները բարձել ԽՍՀ Միութ-
յան վրա, առարկելով, թե իրը ԽՍՀ Միությունն իր
ապրանքներն արտահանելով կապիտալիստական յեր-
կրները, վաճառում է չնչին գներով, այդ պատճառով
էլ իրենք չեն կարողանում մրցել նրա դեմ, վորի հետե-
վանքով և ծագել են վերահիշյալ չարիքները — լիակա-
տար պարտութւոյուն կրեց: Կապիտալիստական յերկր-
աների բանվորները շատ լավ գիտեն կապիտալիստների
նման մանեւորների խեղճան արժեքը:

ԽՍՀՄ-ի դեմ ինտերվենցիայի պատրաստութւոյունը
տարվում է անհողդողդ կերպով: Ներկայիս այդ վտան-
գըն ալիւի ուեալ, ալիւի իրական և, քան յերբեք, իմպե-

րիալիտների յերադն և՛ մի գնդակով յերկու նապաս-
տակ սպանել՝ տապալել պրոլետարիատի դիկտատուրան
ԽՍՀՄ-ում և հաշտառելայնանդ այնպիսի կապիտալիս-
տական աղետութւոյուն, ինչպիսիք կան մյուս յերկրնե-
րում, և սրա հետ միաժամանակ լուծել տնտեսական
ճգնաժամի հարցն ու վերացման յենթարկել գործազր-
կութւոյունը: Նրանք յենթադրում են, վոր ԽՍՀ Միութ-
յան տեղ կապիտալիստական պետութւոյուն հաստատե-
լով, անմիջապես ձեռք կբերեն իրենց ապրանքներն
լով, անմիջապես ձեռք կբերեն իրենց ապրանքներն
սպառելու համար ահապին չուկա, իսկ դրա հետ միա-
ժամանակ լուծարել կենթարկեն գործազրկութւոյունը,
ժամանակ լուծարել կենթարկեն գործազրկութւոյունը,
քանի վոր 50 միլիոն ալիւորդ բերաններից ահապին մե-
ծամասնութւոյունը կարելի յե բանակ կանչել պատերազ-
մայնանութւոյունը կարելի յե բանակ կանչել պատերազ-
մի, իրբե թնդանութի միս: Իրբե թե շատ հասարակ ու
բոլոր դժվարութւոյունները լուծող մի պլան է սա, մինչ-
դեռ կապիտալիստները սիրտ չեն անում իրացնել այն,
չնայելով նրա ամբողջ գրավչությանն իրենց համար:
Ինչո՞վ բացատրել նրանց այդ անվճռականութւոյունը:
Իմպերիալիստները գիտեն, վոր ԽՍՀ Միութւոյունն ու-
նի դասակարգային կարմիր բանակ, վորին շա՛տերը
նրանցից դեռ հիշում են նախկին ինտերվենցիաներից,
յերբ այդ բանակը դեռ այնպես կայուն կերպով չէր
վարժված կարդապահության ու այնպես մարտունակ
չէր, ինչպես ներկայիս: Նրանց շատ լավ հայտնի յե,
վոր պատերազմի դեպքում նրանք պիտի կռվեն վոչ
միայն այդ կարմիր բանակի դեմ, այլ ԽՍՀ Միության
բանվորների ու գյուղացիների հակայական մասսաների
դեմ, վոր դանվում են կոմունիստական կուսակցու-
թյան ղեկավարութւոյան տակ և վորանք պատրաստ են
նրա առաջին կանչին դուրս գալ պաշտպանելու իրենց
պրոլետարական հայրենիքը: Յեւ վերջապես իմպերիա-

ժողովները լայնահամայնությամբ անդամներ են, զոր հաջորդա-
կապական յերկրների բանվոր դասակարգը չափ լավ
գիտե, թե ինչ գին ունի իր համար ԽՍՀՄ-ն և վոր այդ
պրոլետարիատի զգալի մասը ԽՍՀՄ-ն համարում է իր
հայրենիքը և դրա համար ել պատերազմի գեպտում
զուրա կգա նրան պաշտպանելու։ Այս բոլոր պատճառ-
ները միասին վերցրած և մասնավորապես վերջինը
հարկադրում են կապիտալիստներին դանդաղել ինտեր-
վենցիայի խնդրում, իսկ առայժմ բոլոր ուժերով աշ-
խատել թուլացնել կապիտալիստական յերկրների բան-
վորների մարտունակությունը, նրանց կենսական մա-
կարդակն ամեն կերպ վատացնելու ուղիով։

Կապիտալիստական դադուխային ու կիսադադու-
խային յերկրների պրոլետարիատը կապիտալիստների
հարձակմանը հակադրում է իր հակահարձակումը, վորն
ավելի ու ավելի անսեռական պայքարից վերածում է
քաղաքականի։

Գործադրկության չտեսնված ամը, մասսաների
ծայր աղքատացումը, կապիտալիստների համառ ջան-
քերն առաջացնելու ամբողջ բանվոր դասա-
կարգի կենսական մակարդակի համատարած անկումն,
— այս ամենը հարկադրաբար պահանջում են անհապաղ
հակահարձակում կազմակերպել պրոլետարիատի կող-
մից։ Այդ հակահարձակման մեջ ամենալայն մասնակե-
ցություն պիտի ունենան ինչպես աշխատող, այնպես ել
գործադուրի բանվորները, ինչպես կազմակերպված հե-
ղափոխական արհմիությունները, այնպես ել առյու-
թապական, ֆաշիզմական, քրիստոնեական, սինդիկա-
լիստական ու այլ միութենաների անդամ բանվորները։

Արդեւ արհմիութենաների անդամ բանվորապա-
մասաներին պետք է իրենց հասկանալի լեզվով, իրենց
առաջնությունների գլխի վրայով քաջատրել ու հասկացնել
պրոլետարիան միասնական հակառի անհրաժեշտա-
թյունը կապիտալիստներին հակահարկած տալու հա-
մար։

Այդ հակահարկածը կազմակերպելու համար պետք
է դործադուրիների գոյություն ունեցող կազմակերպու-
թյուններն ամրապնդել կազմակերպչորեն ու առեղծել
նման կազմակերպություններ այն յերկրներում, ուր
այդպիսիք չեն յեղել մինչև այժմ, պետք է ներքևից
աշխատիչ չեն յեղել մինչև այժմ, պետք է ներքևից
գործադուրի ու աշխատող բանվորների միասնական հա-
կառ հաստատել ու ամրապնդել, ուժեղացնելով հեղա-
փոխական արհմիությունների աղեկությունն ու լրաց-
նելով նրա շարքերը նորանոր անդամներով։

Գործադրկության դեմ մղվող պայքարը պետք է կապու-
ցել պատերազմի դեմ մղվող պայքարի հետ, և առան-
ձապես ԽՍՀՄ-ին յեղելու վորմաների դեմ տարվող պայ-
քարի հետ։ Գործադրկության դեմ մղվող պայքարը
պետք է կապուցել նաև հակաֆաշիստական կամպա-
նիայի հետ։

Այս բոլոր կամպանիաների ժամանակ համեմատա-
թյան կղբվեն յերկու սիտեմները. մեկն աշխատա-
կանի և կառուցվող առիթվով, բանվոր դասակարգի
լեզվի և կառուցվող առիթվով, մի յերկր՝ վոր աղքատ և կա-
ռուցվողներ յեղելում, մի յերկր՝ վոր աղքատ և կա-
ռուցվողներ անքաժեղի հիմանդություններից, այսին-
քով՝ կրկնելից, գործադրկություններից, կեղեցումից,
այն մասսաների աղքատություններից։

Ստալինի հոտից. վոր արդարանել է արդարա-
նշտապես կամայաբաժանում։

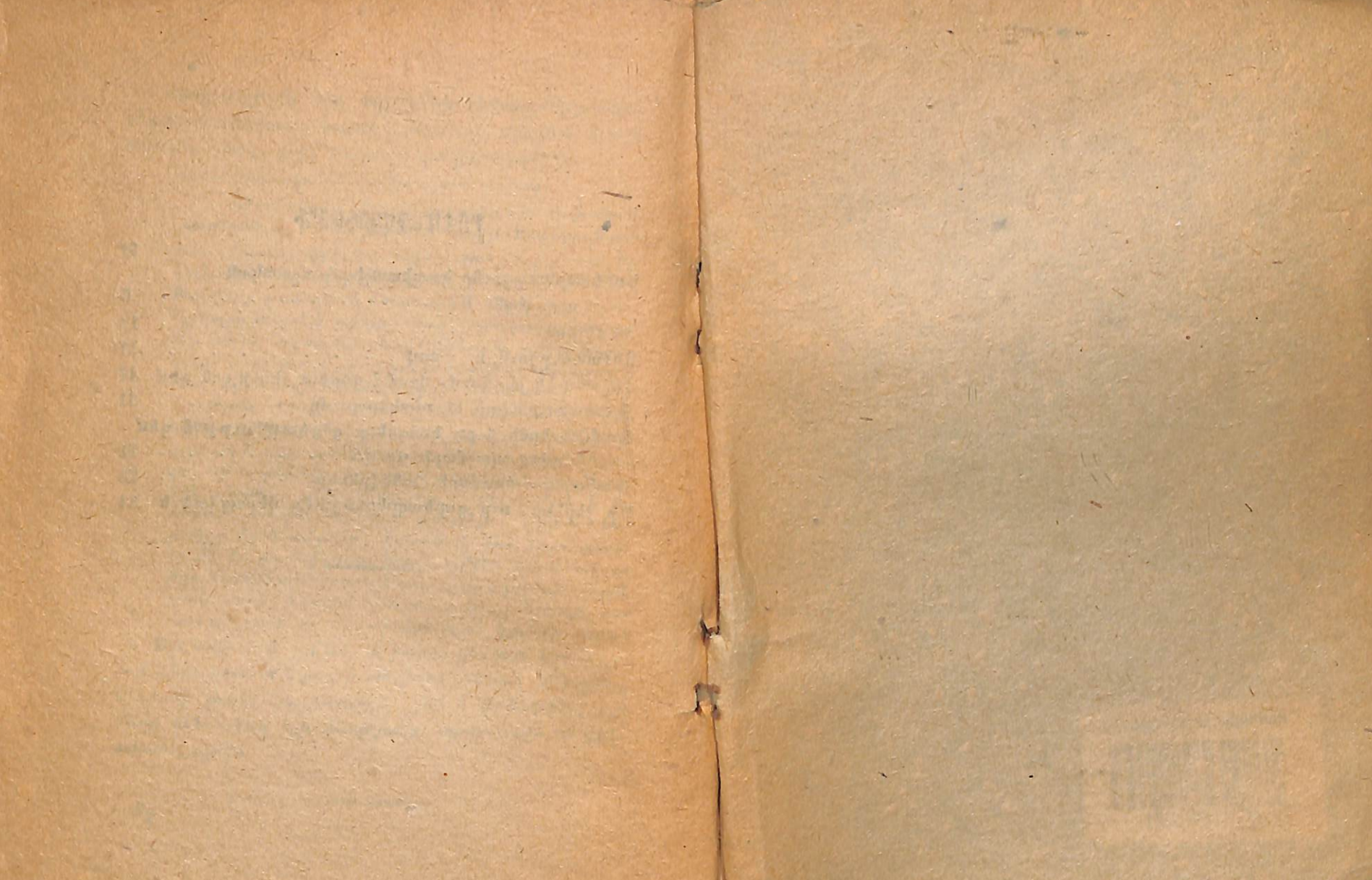
Պապիտալիզմի այդ ամբուսիկի հիվանդութեանն-
բնց պրալետարիատը կարող է ազատուի միայն և միայն
այն ճամանակ, յերբ ազատուի կապիտալիզմից:

Կոմունիստական Մանիֆեստում ասված է՝

... «Ժամանակակից բանվորութեանը փոխանակ
բարձրանալու առաջադիմող արդյունաբերութեան
հետ միասին, ավելի ու ավելի ցածր է ընկնում իր
սեփական դասակարգի գոյութեան պայմաններից:
Բանվորը դառնում է մուրացիկ և մուրացկութեան
նր դարձանում է ավելի արագ, քան ազգաբնակչու-
թեանը և հարստութեանը: Ավելի ու ավելի ակն-
հայտ է դառնում, փոր բուրժուազիան անկարող է
մնալ իրեն տիրող դասակարգ և հաստատու իր դո-
կտրինայի համաձայն պայմաններ, փոր
կարգավորի ամբողջ հասարակարգը: Նա անըն-
դունակ է տիրապետութեան, փորովհետև չի կարո-
ղանում ապահովել իր ճորտի ստրկական դրութեան
ներս անդամ, փորովհետև նա հարկադրված է իր
ճորտին հասցնել այնպիսի դրութեան, փոր նա կե-
րակրի իրեն տիրողը, փոխանակ փոր ինքը պահ-
պանի իր գոյութեանը նրա հաշվին: Հասարակու-
թեանն այլևս անկարող է ապրել նրա իշխանութեան
տակ, ուրիշ խոսքով, բուրժուազիայի կյանքն ան-
համատեղելի յի հասարակութեան կյանքի հետ»:
Նշանակում է պետք է խորտակել այն կարգերը,
որ տիրապետում է բուրժուազիան: Նշանակում է պետք
է դրոհի յեղնել կապիտալիզմի դեմ և փոխարինել այն
միակ կենսունակ իշխանութեամբ՝ պրոլետարիատի դի-
կտատուրայով:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գործադրկութեանը կապիտալիզմի մշտական	5
ուղեկիցն է	12
35 միլիոն	17
Ազատութեան և սով	47
Ինչպես են «կոպում» նրանք գործադրկութեան դեմ	51
Գործադրկների կազմակերպումը	71
Պրոֆիներների 5-րդ կոնգրեսը գործադրկութեան դեմ	75
մղվող պայքարի մասին	84
Սոցիալ-ֆաշիստների մանկվրները	
Մի յերկիր, ուր գործադրկութեանը վերացված է	

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0201978

ԳՐԱԴ 30 ԿՈՊ. (3 լ.)

23.474

Ե. ГРИГОРОВИЧ

ХЛЕБА, РАБОТЫ и ВЛАСТИ

Госиздат ССР Армении
Еривань—1931